

Стратегияи муқовимат ба коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2013 – 2020

Бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.08 соли 2013 № 1504 тасдиқ карда шудааст.

Муқаддима

1. Муқовимат ба коррупсия - мафҳуми ин ҷараён асосан аз унсурҳои мубориза бар зидди коррупсия ва пешгирии коррупсия иборат буда, қисми таркибии сиёсати дохилӣ ва хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳсуб ёфта, таҳия ва амалишавии он аз иродаи олии сиёсии роҳбарияти давлат оғоз гардида, самаранокии муқовимат ба он аз иштироки фаъоли тамоми шохаҳои ҳокимияти давлатӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ дар раванди амалигардии он вобастагии зиҷ дорад.

2. Асосан мафҳуми муқовимат ба коррупсия фаъолияти тамоми мақомоти ҳокимияти давлатӣ чиҳати ошкор, пешгирӣ ва бартараф намудани сабабу шароитҳои ба коррупсия мусоидаткунанда, ошкор ва мубориза бо ҷиноятҳои коррупсионӣ, инчунин кам намудани содиршавии ҷунин қонуншиканиҳо ва баратарафсозии оқибатҳои онро дар бар мегирад.

3. Коррупсия яке аз зухуроти хавфноки ҷомеа буда, дар миқёси ҷаҳонӣ ҳамчун ҷинояти вазнин ва яке аз унсурҳои таҳдидкунанда ба амнияти миллии як қатор давлатҳо ва халалдоркунандаи рушду суботи иҷтимоию иқтисодии онҳо эътироф гаштааст.

4. Рӯзмарра ва мубрам будани масъалаи баррасишавандаро ба инобат гирифта, Ҷумҳурии Тоҷикистон иштирокчи фаъоли раванди ҷаҳонии муқовимат ба коррупсия гардид ва дар сатҳи миллию байналмилалӣ чораҳои дахлдори ташкилию ҳуқуқиро андешид.

5. Дар сатҳи байналмилалӣ яке аз ҳуҷҷатҳои асосӣ ва муҳими ҳуқуқӣ ин аз ҷониби Ҷумҳурии Тоҷикистон 25 сентябри соли 2006 ба имзо расонидани Конвенсияи Созмони Миллали Муттаҳид бар зидди коррупсия ба шумор меравад.

6. Бо мақсади ташкили мубориза бар зидди коррупсия ва андешидани чораҳои зарурӣ дар сатҳи милли маҷмӯи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ қабул гардида, доктринаи миллии ҳуқуқӣ дар ин соҳа ташаккул дода шуд.

7. Бо тасвиб расидани Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 21 июли соли 1999 №1262 «Дар бораи тадбирҳои иловагии пурзур намудани мубориза бар зидди ҷинояткорӣ дар соҳаи иқтисод ва коррупсия (ришватхурӣ)», Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мубориза бар зидди коррупсия» аз 10 декабри соли 1999 қабул гардид ва баъдан 25 июли соли 2005 Қонуни мазкур бо дарназардошти уҳдадорҳои байналмилалӣ дар таҳрири нав қабул карда шуд.

8. Инчунин бо мақсади иҷрои ўҳдадориҳои байналмилалӣ ва ислоҳоти идораи давлатӣ, ташаккули низоми шаффофи фаъолияти мақомоти идоракунӣ, сарфа ва истифодаи самараноки маблағҳои бучетӣ ва таъмини рушди устувори иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 10 январи соли 2007 №143 Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд - Агентӣ) таъсис дода шуд.

9. Қиҳати ба танзим даровардани фаъолияти Агентӣ ва мансубияти ҷинойтҳои дорои хусусияти коррупсионидошта 20 марти соли 2008 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 7 сентябри соли 2007 №414 «Дастурамали баҳисобгирии омории ҷинойтҳои хусусияти коррупсионидошта ва феҳристи чунин ҷинойтҳо» қабул гардида, ба як қатор санадҳои қонунгузори соҳавӣ бо мақсади мутобиқ гардонидани онҳо ба санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳаи мубориза бар зидди коррупсия тағйиру иловаҳои дахлдор ворид карда шуданд.

10. Бо мақсади андешидани чораҳои маҷмӯии ташкилӣ, иҷтимоӣ иқтисодӣ, ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти давлатӣ ва иштироки ҷомеаи шаҳрвандӣ дар раванди мубориза бар зидди коррупсия бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 январи соли 2008, №34 Стратегияи мубориза бо коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2008-2012 тасдиқ гардид.

11. Стратегияи мазкур ҳамчун ҳуҷҷати муҳими давлатӣ баҳри тақвияти мубориза ва пешгирии ҷинойтҳои коррупсионӣ заминаи мустақкам гузошта, дар доираи он аксари масъалаҳо дар самти мубориза бо коррупсия бо дарназардошти тадқиқотҳои сотсиологӣ, таҷрибаи мақомоти ҳифзи ҳуқуқи кишварҳои дигар ва таҳлили омории вазъи коррупсия тайи давраи сипаригашта дар ҷумҳурӣ ҳалли худро ёфтанд.

12. Дар доираи Стратегияи зикргардида масъалаҳои самарабахшии мубориза бо коррупсия ва оғози саривақтӣ ва гузаронидани таҳқиқу тафтишоти парвандаҳои ҷинойтҳои коррупсионӣ, мансубияти ҳуқуқвайронкунонии маъмурии хусусияти коррупсионидошта, механизми муносиби идоракунӣ ва таъмини шаффофият дар фаъолияти мақомоти давлатӣ, баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботдиҳии молиявӣ, ба таври электронӣ ва ба воситаи бонк чорӣ намудани пардохти хизматрасониҳои муассасаҳои давлатӣ ва дигар тадбирҳои дар Стратегия пешбинигардида дар кодексҳои мувофиқи ҷинойтӣ, ҳуқуқвайронкунонии маъмурий ва андоз танзими худро ёфтаанд.

13. Ғайр аз ин қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 5 марти соли 2007 №233 «Дар бораи хизмати давлатӣ», аз 20 марти соли 2008 №374 «Дар бораи Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии

Тоҷикистон», аз 21 июли соли 2010 №631 «Дар бораи аудити дохилӣ дар баҳши давлатӣ», аз 21 июли соли 2010 №626 «Дар бораи идоракунии молиявӣ ва назорати дохилӣ дар баҳши давлатӣ», аз 29 декабри соли 2010 №644 «Дар бораи ҳимояи давлатии иштирокчиёни муҳофизати судии қиноятӣ», аз 25 марти соли 2011 №86 «Дар бораи муқовимат ба қонунигардонии (расмикунонии) даромадҳои бо роҳи қиноят ба даст оварда ва маблағгузории терроризм», аз 25 марти соли 2011 №702 «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ», аз 25 марти соли 2011 №687 «Дар бораи фаъолияти оперативӣ–ҷустуҷӯӣ», аз 28 июни соли 2011 №723 «Дар бораи молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон», аз 28 июни соли 2011 №749 «Дар бораи Палати ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон», аз 28 июни соли 2011 №720 «Дар бораи тартиб ва шароити дар ҳабс нигоҳ доштани гумонбаршуда, айбдоршаванда ва судшаванда», аз 28 июни соли 2011 №721 «Дар бораи амният», аз 2 августи соли 2011 №751 «Дар бораи низоми иҷозатдиҳӣ», аз 16 апрели соли 2012 №828 «Дар бораи низоми мақомоти идоракунии давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон», аз 10 майи соли 2012 №46 «Дар бораи ҳимоя ва дастгирии давлатии соҳибкорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон», аз 1 августи соли 2012 №895 «Дар бораи тайёр намудани мутахассисон бо дарназардошти талаботи бозори меҳнат» низ аз талаботҳои Стратегияи мазкур бармеоянд.

14. Ҳамзамон қабули Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 апрели соли 2010 №864 «Дар бораи тадбирҳои иловагии тақвияти муқовимат ба коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 сентябри соли 2010 №431 «Дар бораи тасдиқи Нақшаи чорабиниҳо оид ба таъмини иҷрои Тадбирҳои иловагии тақвияти муқовимат ба коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010 – 2012» ҳамчун ҳуҷҷати кӯтоҳмуддати давлатӣ дар радифи Стратегия ҳамчун идомаи мантиқии муқаррароти асосии он, чиҳати мукамалгардонии сиёсати зиддикоррупсионӣ такони ҷиддӣ бахшид.

15. Бо мақсади ташкил ва амалӣ намудани чораҳои маҷмӯии пешгирӣ ва муқовимат ба коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, бартараф намудани сабабу шароитҳои ба коррупсия мусоидаткунанда ва ҷалби васеи иштироки ҷомеаи шаҳрвандӣ дар мубориза бо коррупсия бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 14 декабри соли 2010 Шӯрои миллии муқовимат ба коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун мақоми умумимиллии машваратӣ, мутобиқсозандаи фаъолияти мақомоти давлатӣ ва ҷалби ҷомеаи шаҳрвандӣ чиҳати амалигардонии чораҳои пешгирӣ ва муқовимат бо коррупсия таъсис дода шуд.

16. Мутобиқи банди 63 Консепсияи пешгуии инкишофи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 19 феввали соли 2011 №1021 тасдиқ гардидааст ва бо дарназардошти ба итмом расидани татбиқи Стратегияи зикршуда ва зарурати объективии идома бахшидани фаъолият дар самти мазкур, инчунин тақвият бахшидани ҳаракати

муттасил дар соҳаи муқовимати маҷмӯӣ бар зидди коррупсия Стратегияи муқовимат ба коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2013 – 2020 таҳия гардид.

17. Стратегияи муқовимат ба коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2013 – 2020 ҳамчун санади барномавии дурнамои миёнамуҳлати сиёсати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти муқовимат ба коррупсия, баҳри паст кардани шиддат ва сатҳи коррупсия дар кишвар равона гардида, дар ҳамкориҳои миёни мақомоти давлатӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ мутобиқ ба стандартҳои байналмилалӣ ва ҳамкорӣ бо созмонҳои бонуфузи ҷаҳонӣ ва минтақавӣ амалӣ карда мешавад.

18. Мақсаду мароми Стратегияи мазкур ҷиҳати паст кардани сатҳи коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, мунтазам бартараф намудани монеаҳо, фароҳам овардани шароит барои рушди иқтисодиёт, инкишофи арзишҳои демократӣ, баланд бардоштани некуахлоқии мардум равона карда шудааст.

19. Дар ҷараёни татбиқи талаботҳои Стратегия ҳадафҳои зерин амалӣ мегарданд:

- мусоидати бевосита дар амалӣ намудани Стратегияи миллии Рушд;
- татбиқи давра ба давраи мукамалгардонии сиёсати зиддикоррупсионӣ;
- таъмини рушди соҳаҳои иқтисодию иҷтимоӣ ва суботи сиёсӣ;
- ташкил ва таъмини идоракунии муносиб дар мақомоти давлатӣ ва соҳаҳои гуногуни ҳаёти ҷамъиятӣ;
- ташкил ва амалигардонии идоракунии электронӣ дар ҳама соҳаҳои ҳаёти иқтисодию иҷтимоӣ дар доираи Концепсияи ташаққули ҳукумати электронӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- устувор намудани боварии мардум ба давлат, иштироки васеи ҷомеа дар идоракунии давлатӣ ҳамчун ҷонибдорӣ ислоҳоти давлатӣ;
- баланд бардоштани эътимоднокии шаҳрвандон ба фаъолияти сохторҳои давлатӣ.

20. Барои расидан ба ҳадафҳои Стратегия пайгириширо вазифаҳои зерин бояд амалӣ гарданд:

- мукамалгардонии заминаи ҳуқуқӣ ва институтсионалӣ оид ба пешгирӣ, ошкор ва сатҳи роҳ шудани ҳуқуқвайронкуниҳои коррупсионӣ, мукамал гардонидани шаклҳо, усулҳо, воситаҳои муқовимат ба коррупсия;

- ташкили иҷрои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва қарорҳои идорақунанда дар соҳаи муқовимат ба коррупсия, фароҳам овардани шароит бо мақсади мушкилгардонидани рафтори коррупсионӣ ва пастшавии сатҳи коррупсияро таъминқунанда;

- вусъатдиҳӣ ва фаъолгардонии ҳамкориҳои байналмилалӣ Тоҷикистон дар соҳаи муқовимат ба коррупсия;

- ҳамкорӣ бо сохторҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ;

- таъмини иҷрои меъёрҳои рафтори зиддикоррупсионӣ аз тарафи аҳли ҷомеа, аз ҷумла дар мавридҳои зарурӣ татбиқи намудани чораҳои маҷбурсозӣ мувофиқи қонунгузори амалқунанда;

- муомилоти молиявӣ, аҳдҳои тиҷоратӣ, сармоягузориҳо ва қорҳои оммавӣ бояд танзим ва идорақунанда бошанд, яъне зерӣ назорати қатъии давлатию ҷамъиятӣ ва шаффоф бошанд, расмиёти танзимқунандаи онҳо содда гардонидашуда, фароҳам овардани шароити мусоид ва имтиёзнок барои ба Тоҷикистон ворид шудани сармояву амалиётҳои молиявӣ, дороиҳо ва таҷҳизотҳои муосир.

21. Принсипҳои асосии ҷорӣ намудани Стратегия инҳо мебошанд:

- волоияти қонун, баробарии ҳама дар назди қонун, дебюроқратизатсия;

- таъмини ҳифзи ҳуқуқи озодиҳои конституционӣ ва манфиатҳои қонунии инсон ва шаҳрванд, инчунин манфиатҳои давлат аз ифшои коррупсия;

- покнатӣ, шаффофият ва ҳисоботдиҳӣ – Стратегия ба манфиат ва фоидаи умумӣ ҳамаи шаҳрвандон, муассисаҳо ва ташкилотҳои ҷорӣ карда шавад ва амалисозии он бояд дар ҳамаи марҳилаҳои шаффоф ва ҳисоботдиҳанда бошад;

- коррупсия ҳамчун яке аз таҳдидҳои ба амнияти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва монеа ба рушди нумӯи иқтисодӣ давлат эътироф карда шавад;

- озодии суҳан;

- ҳамкориҳои (шарикӣ) давлат ва бахши хусусӣ ва «баровардани тиҷорат аз иқтисодӣ маҳуф», бо ҷомеаи шаҳрвандӣ, аз ҷумла ташкилотҳои ғайриҳуқуматӣ ва иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ;

- муттасилият ва воқеият – паст кардани коррупсия шиддати коррупсия танҳо тавассути тадбирҳои муттасил ва мунтазам ва бо дарназардошти вазъияти воқеӣ амалӣ карда шавад ва барои ноил шудан ба натиҷаҳои назаррас асос гардад;

- амалҳое, ки бар зидди коррупсия равона гардидаанд, танҳо бо шартӣ муқаррар намудани афзалиятҳои воқеӣ ва мӯҳлатҳои иҷроӣ онҳо самаранок мегарданд;

- натиҷаҳои маъмул ва маҳаки баҳогузориҳои ҳолати иҷроӣ муваффақи бандҳои мушаххаси Нақшаи чорабиниҳои Стратегия бояд нишондиҳандаҳои натиҷаҳои амалишавии Стратегия ҳамчун механизми воқеӣ гарданд;

- пайдарҳамӣ ва ҳамоҳангсозии кӯшишҳо – аз принципҳои дар боло овардашуда ва мавҷудияти мониторинги мунтазами вазъияти қорӣ бармеоянд;

- соддагардонидани тартиби мурофиавии тафтишоти коррупсия ва муқаррар намудани ҷазои ҷаримаӣ ба миқдори мутаносиб ба ҳаҷми ғараз (дурошавии ғайриқонунӣ) ё зарари молияӣ ва мусодираи амвол ҳамчун намуди асосии ҷазои ҷиноятӣ;

- ҳамкорӣ бо ҷомеаи шаҳрвандӣ ва созмонҳои байналмилалӣ – мавриди қорӣ намудани Стратегия фаъолияти мақомоти ҳокимияти давлатӣ бояд шаффоф, амиқ ва ба дараҷаи ниҳой самаранок бо ҷомеаи шаҳрвандӣ ва созмонҳои байналмилалӣ бошад.

22. Маҷмуи чорабиниҳои дар Стратегия пешбинишуда ба принцип ва меъёрҳои қонунгузориҳои дохилӣ, ҳуқуқи байналмилалӣ, таҳлили вазъи ҷиноятӣ ва пешгӯии рушди он, натиҷаи тадқиқотҳои илмӣ амалияи муқовимат ба коррупсия, аз он ҷумла, таҷрибаи амалҳои муштарак, пешниҳоди қоршиносони байналмилалӣ, намоёндагони мақомоти давлатӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ асос меёбад.

23. Мӯҳлатҳои амалӣ намудани Стратегия ва нақшаи чорабиниҳои он барои солҳои 2013-2020 пешбинӣ шудааст.

24. Манбаъҳои маблағгузориҳои тадбирҳои Стратегия ва чорабиниҳои мушаххаси иҷроӣ онҳо аз маблағҳои буҷети ҷумҳурияӣ ва маҳаллӣ, захираҳои шарикон - созмонҳои байналмилалӣ ва кишварҳо-донорҳо, инчунин ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва бахши хусусӣ иборат мебошад.

Боби 1. Самтҳои асосии Стратегияи муқовимат ба коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2013-2020

§ 1. Сиёсати миллии зиддикоррупсионӣ

25. Сиёсати миллии зиддикоррупсионӣ дар самтҳои зерин таъмин мегардад:

- баланд бардоштани самаранокии фаъолияти мақомоти марказӣ ва маҳалии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, тавассути таҳия, мунтазам мукамал ва амалӣ намудани барномаҳои идоравии зиддикоррупсионӣ дар самти фаъолияти онҳо;

- дар фаъолияти мақомоти ҳокимияти давлатӣ ҷорӣ намудани технологияҳои инноватсионӣ, ки айният ва шаффофиятро мавриди қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва қарорҳои идоравӣ, инчунин ҳамкориҳои байниидоравии электронии мақомоти зикршуда бо шаҳрвандон ва ташкилотҳо дар доираи низоми ҳукумати электронӣ, расонидани хизматрасонии давлатӣ;

- имплементатсияи муқаррароти санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ аз тарафи Тоҷикистон эътирофгардида ва уҳдадорихоӣ дигари байналмилалӣ, аз ҷумла дар доираи иштироки намоёндагони ваколатдори Тоҷикистон дар иқдомҳои минтақавии зиддикоррупсионӣ дар шакли тавсияҳои мониторингӣ ва рейтингӣ дода шуда, бо роҳи ҳуқуқэҷодкунӣ ва гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- криминализатсияи талаботи ҳатмӣ ва иловагии Конвенсияи Созмони Миллалӣ Муттаҳид зидди коррупсия бо пешбинӣ намудани паҳлуҳои асосии ин самт ҳамчун тадбирҳои ҳуқуқэҷодкунанда дар Стратегия;

- таҳияи механизми иҷрои талаботи меъёрҳои Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи мубориза бар зидди коррупсия” оид ба низоми пешгирии коррупсия ва тақмили минбаъдаи ин низом дар Қонуни зикршуда;

- тақмили низоми назорати давлатии молиявӣ ва аудит оид ба хароҷоти мақсадноки маблағҳои буҷетӣ;

- таҳлили соҳавии хавфҳои коррупсия дар мақомоту муассисаҳои давлатӣ;

- тақмили шароит, расмиёт ва механизмҳои хариди давлатӣ, аз ҷумла бо роҳи васеъ намудани амалияи гузаронидани музоядаҳо дар шакли электронӣ, инчунин тақмили расмиёти дахлдор;

- баланд бардоштани аҳамиятнокии мақомоти маъмурӣ ва дохилиидоравӣ оид ба риояи талабот нисбат ба рафтори хизмати хизматчиёни давлатӣ ва батанзимдарории бархурди манфиатҳо;

- вусъат додани низоми маърифати ҳуқуқии ҷомеа;

- такмили кори воҳидҳои ҳадамоти кадрҳо ва аудити дохилии мақомоти ҳокимияти давлатӣ ва ҷорӣ намудани масъулият ва маҳаки нишондиҳандаҳои натиҷаи фаъолияти хизмати онҳо оид ба пешгирии коррупсия ва ҳуқуқвайронкуниҳои маъмурӣ;

- тадқиқоти даври маҷмӯи ҳолати коррупсия ва самаранокии тадбирҳо оид ба пешгирӣ ва мубориза бо коррупсия дар миқёси ҷумҳуриявӣ ва минтақавӣ бо истифодаи усулҳои махсуси тафтишот ва кумаки техникаӣ;

- таҷдиди назар кардани қонунгузори мурофиавии судии граждани ва иқтисодӣ;

- баланд бардоштани самаранокии иҷрои қарорҳои судӣ;

- таҳияи асосҳои ташкилӣ ва ҳуқуқии мониторинги ҳуқуқтаъбиқкунӣ бо мақсади таъмини қабули саривақтии қарорҳо дар ҳолатҳои бо санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ пешбинишуда;

- такмили асосҳои ташкилию методии экспертизаи зиддикоррупсионии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, муқаррар намудани натиҷаҳои мусбӣи баррасии хулосаҳои он дар таносуби дарсад ба сифати нишондиҳандаи натиҷаи фаъолияти мақомоти ҳуқуқэҷодкунанда;

- татбиқи босамар ва мақсадноки маҳдудиятҳо, манъкуниҳо ва уҳдадорихо, ки бо санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ бо мақсади пешгирии коррупсия муқаррар карда шудаанд доир ба шахсоне, ки мансабҳои давлатиро ишғол менамоянд, аз ҷумла шахсони мансабдорони ҳокимияти давлатӣ;

- баланд бардоштани сифати омодагии касбии мутахассисон дар соҳаи ташкили пешгирӣ ва мубориза бар зидди коррупсия;

- такмили низоми баҳисобгирии молиявӣ ва ҳисоботдиҳӣ мувофиқ ба талаботи стандартҳои байналмилалӣ;

- вусъат додани иштироки Тоҷикистон дар ҳамкориҳои байналмилалӣи зиддикоррупсионӣи ҳуқуқӣ, аз ҷумла коркарди асосҳои ташкилии ташаббусҳои минтақавӣи зиддикоррупсионӣ, мубодилаи таҷриба бо давлатҳои дигар дар ҷараёни таълими мутахассисон бо роҳи ташкили таҷрибаомузии онҳо, тадқиқоти сабаб ва оқибатҳои коррупсия ҳангоми тайёр кардани кадрҳо, иштирок дар семинарҳо, конференсияҳо ва мизҳои мудаввар;

- бартараф намудани ҳама гуна омилҳои тавлидкундаи коррупсия, ки ба фароҳам овардани шароити мусоид барои ҷалби сармоягузориҳо монеагӣ мекунанд;

- омӯзиши амалия ва ҷорӣ намудани таҷрибаи пешқадами хоричӣ оид ба муқовимат ба коррупсия;

- таъмини иштироки манфиатдори ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва баҳши хусусӣ дар ҷараёни муқовимат ба коррупсия.

§ 2. Криминализатсияи коррупсия ва фаъолияти ҳифзи ҳуқуқ

26. Криминализатсия аз нуқтаи назари илмӣ на танҳо мустаҳкам намудани намудани аломатҳои нави таркиби ҷиноят, ҳамчунин баланд бардоштани санксияҳо дар доираи таркибҳои мавҷудаи ҷиноят, истифодабарии маҳдудиятҳо дар институти озод намудан аз ҷавобгарии ҷиноятӣ ва ҷазо фаҳмида мешавад.

27. Криминализатсия бояд дар ду ҷанба баррасӣ карда шавад, ҳамчун ҷараён ва натиҷа. Ҷараёни криминализатсия ин ошкор намудани шаклҳои ба ҷамъият хавфнокии кирдорҳои инсонӣ ва эътирофи имконпазирӣ ва мақсаднокии муборизаи ҷиноятӣ - ҳуқуқӣ бо он мебошад. Натиҷаи криминализатсия ин пайдо шудани меъёрҳои нав дар қонунгузорию ҷиноятӣ мебошад.

28. Дар баҳши криминализатсияи коррупсионӣ (муқаррар намудани ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ҷиноятҳои коррупсионӣ) тағйир додани муқаррароти дахлдори Кодекси ҷиноятӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади мувофиқ ё мутобиқ овардани меъёрҳои қонунгузорию ҷиноятӣ ба муқаррароти Конвенсия Созмони Миллали Муттаҳид зидди коррупсия мебошад. Ҷунончи фарқияти амиқи ҷавобгарии маъмурӣ ва ҷиноятӣ, аз ҷумла бо роҳи муқаррар намудани ҳадди аққали арзиши тухфа, ки баъди гирифтани он ҷавобгарии ҷиноятӣ пеш меояд, бояд муайян карда шавад.

29. Мутобиқи талаботи стандартҳои байналмилалӣ бояд муайянсозии баъзе ҷиноятҳои дорои хусусияти коррупсионӣ гузаронида шавад (Конвенсияи Созмони Миллали Муттаҳид бар зидди коррупсия, Конвенсияи Шӯрои Аврупо дар бораи ҷавобгарӣ барои коррупсия ва Конвенсияи Созмони Ҳамкорию Иқтисодӣ ва Рушд (СҲИР) дар бораи мубориза ҷиҳати ба шахсони мансабдори давлатҳои хоричӣ додани пора (ришва) ҳангоми гузаронидани амалиёти кории байналмилалӣ).

30. Дар ин чараён криминализатсия ҳамчун мукамалгардони қонунгузори ҷинойтӣ бо истифода аз дастовардҳои таҷрибаи бомуваффақи таъкиботи ҷинойтии амалҳои коррупсионӣ ва бо ин васила густариши огоҳисозии ҷинойткорӣ, ки дар замони муосир аз коррупсия реша мегирад, дар асоси ҷорӣ намудани тарзу усулҳои амалияи пешқадами хориҷӣ, ки дар стандартҳои байналмилалӣ зиддикоррупсионӣ пешбинӣ гардидаанд, хеле муҳим аст. Ниҳоят, аз ин нуфузи Тоҷикистон дар арсаи байналмилалӣ ҳамчун давлати ҳуқуқбунёд ва демократӣ вобастагии калон дорад. Қобили зикр аст, ки айни замон заминаҳои зарурӣ фароҳам гардидаанд.

31. Барои Тоҷикистон стандартҳои байналмилалӣ зиддикоррупсионӣ пеш аз ҳама талаботи Конвенсияи Созмони Миллалӣ Муттаҳид зидди коррупсия, тавсияҳои Нақшаи амалиёти Истамбулии Шабакаи зиддикоррупсионии кишварҳои Аврупои Шарқӣ ва Осиёи Марказӣ (иқдоми минтақавии СХИР), созишномаҳо ва иқдомҳои минтақавии Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил, Ташкилоти Гурӯҳи татбиқи чораҳои молиявии муқовимат ба шустани пул, Созмони ҳамкории иқтисодӣ пешбинишуда дар мадди аввал бояд баррасӣ гарданд.

32. Ба масоили криминализатсияи шаклҳои гуногуни зоҳирёбии коррупсия, порахурӣ ва ҳар гуна кӯшишҳо барои моил кардан ё моилшавии шахсони мансабдори оммавӣ, ки дар низоми навини давлатдорӣ вазъи муайянсозандаи батанзимдарории муносибатҳои муҳими ҷинойтӣ доро гардидааст, муқобилияти баъзе гуруҳҳои манфиатдор ба ин чараён хос мебошад. Баробари ин, мунтазирии ҷомеа аз истифодаи имкониятҳои давлатдорӣ ва низоми ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон талаботи рушди воқеии муносибатҳои дурнаморо тақозо менамояд. Бинобар ҳамин сиёсати зиддикоррупсионии давлат аз криминализатсия сар карда чунин эҳтиёҷотро дар назар доштааст.

32. Яке аз шаклҳои криминализатсия – дар Кодекси ҷинойтӣ тақмил додани механизми ба ҷавобгарӣ кашидан ва пешгирикунӣ амалҳо оид ба харида гирифтани (моил кардани) шахсони мансабдор, ки дар қасди мақсаднок ва ғаразнок ифода мегардад.

33. Комиссияи кории байниидоравӣ, ки бо Амри Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис дода шудааст, имплементатсияи муқаррароти Конвенсияи Созмони Миллалӣ Муттаҳид зидди коррупсия ва тавсияҳои FATF-ро дар тури соли аввали амалишавии Стратегия амалӣ намуда, дар ҳамкорӣ бо ҷомеаи шаҳрвандӣ ва дар асоси омӯзиши таҷрибаи муваффақи хориҷӣ то оғози мониторинги Тоҷикистон оид ба Механизми шарҳи чараёни амалишавии Конвенсияи Созмони Миллалӣ Муттаҳид зидди коррупсия (иқдоми умумичаҳонии Конференсияи давлатҳо-аъзоёни Созмони Миллалӣ Муттаҳид), маърузаи муфассалро омода менамояд.

34. Мувофиқи Ҳисоботи СҲИР оид ба мониторинги Тоҷикистон дар доираи Нақшаи амалиёти Истамбулӣ, чиҳати иҷрои тавсияҳои дахлдор алалхусус номувофиқатиҳо ба талаботи стандартҳои байналмилалӣ зиддикоррупсионӣ дар Кодекси ҷиноятӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда шуданд ва вобаста ба ин ва мутобиқ ба талаботи Конвенсияи Созмони Миллалӣ Муттаҳид зидди коррупсия, дар фасли «Криминализатсияи коррупсия» ҳисоботу тавсияҳои нав дода шуданд.

35. Барои мувофиқат бо стандартҳои байналмилалӣ зиддикоррупсионӣ омӯхтани имконпазирии ворид намудани тағйиротҳо ба моддаҳои Кодекси ҷиноятӣ дар бораи порахӯрии фаъол ва ғайриффаъол, алалхусус – ҷавобгарии ҷиноятӣ барои «талаб, дархостан»-и пора», «розӣ шудан ба таклифи пора ё қабул намудани таклиф ва ё ваъдаи пора» дар ҳолати порахурии ғайриффаъол ва барои «таклиф» ва «ваъда»-и пора дар ҳолати порахурии фаъол омӯхта шаванд. Бояд мафҳумҳои «амвол, дороиҳо, неъматҳои ғайримоддӣ ва бартариятҳо, имтиёзҳои дигар» ва доираи предмети пора муайян карда шуда, «бартарияти ғайриқонунӣ» бе маҳдудсозии «фоидаи моддӣ» фаҳмида шавад. Ҳамчунин миёнаравӣ ва иштироки шахсони сеюм муайян карда шуда, дар ин асос бояд ҷавобгарии ҷиноятӣ барои таъсири номатлуб дар амалӣ гаштани мақсадҳои ғаразнок ҷорӣ карда шавад. Ба ғайр аз ин, миқдори ҳадди аққали тухфа, ки баъди гирифтани миқдори зиёдтари он шахси масанбдор ба ҷавобгарии ҷиноятӣ кашида мешавад, баррасӣ карда шавад.

36. Алалхусус, ворид намудани тағйиру иловаҳои дахлдор ба Кодекси ҷиноятӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба мақсади пешбинӣ намудани ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ришвахӯрӣ (порахӯрӣ) аз тарафи шахсони мансабдори давлати хориҷӣ ва ташкилотҳои байналмилалӣ (ба истисноии дорои масуният) бо роҳи аниқ намудан ва васеъ гардонидани мафҳуми «шахси мансабдор» амалӣ карда мешавад.

37. Механизми зерқонунӣ муқовимат ба расмиқонунӣ дороиҳои (амвол, воситаҳои молиявӣ ва даромадҳо) бо роҳи ҷиноят бадастоварда аз ҷониби Департаменти мониторинги молиявӣ дар назди Бонки миллии Тоҷикистон, тамоми субъектҳои дигари бақайдгирандаи гардиши чунин дороиҳо бо дастурамали ҳукумати танзимкунандаи тартиби пешниҳоди иттилооти дахлдор дар бораи амалиётҳои шубҳанок бо дороиҳо ба миқдори аз ҳадди аққали бо қонун муайян шуда зиёд буда, шахсони ба гардиши чунин дороиҳо алоқаманд ва ирсол намудани маводҳои дахлдори таҳлилий ва санҷишу тафтишҳои молиявӣ ва аудитӣ бо мақсади назоратбарии гардиши дороиҳо дар кишвар таҳия карда мешавад.

38. Тартиби мавҷудаи мусодираи дороиҳое, ки ҳангоми содир намудани ҷиноятҳои коррупсионӣ ба даст оварда шудаанд, кофӣ намебошад. Аз ин лиҳоз зарур аст, ки ба тартиби мусодираи ҳамаи воситаҳо ва даромадҳое, ки дар

натичаи ҷиноятҳои гуногуни хусусияти коррупсионидошта ба даст оварда шуданд, сарфи назар аз дараҷаи вазнинии онҳо, инчунин мусодираи амвол ва ё эквиваленти пулии даромадҳои дар натичаи содир намудани ҷиноятҳои коррупсионӣ ба даст овардашуда, тағйиру иловаҳо ворид карда шаванд. Яке аз усулҳои самарнок оид ба пешбинӣ намудани мусодираи амвол ва дороиҳои дигари дар натичаи коррупсия ба даст оварда шуда, ҳамчун намуди ҷазои асосӣ ва ҷарима ҳамчун намуди ҷазои алтернативӣ дар Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои содир намудани ҳамаи намудҳои ҷиноятҳои коррупсионӣ мебошад.

39. Мукамалгардонӣ ва таҳкими фаъолияти судҳо, мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва сохторҳои ҳарбӣ. Баамалбарории маҷмуи тадбирҳо оид ба таъмини кафолатҳои иҷтимоӣ ва ҳуқуқӣ барои кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, ҳарбӣ ва судҳо ҳамчун тадбирҳои мушаххас баҳри устувор намудани самаранокии фаъолияти кормандони мақомоти зикршуда ва таъмини амният мувофиқи талаботи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи амният”, ки соли 2011 қабул гардид, равона мегардад. Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки суботи сиёсӣ, боздоштани шаклҳои ба ҷамъият хавфнокӣ ҷинояткорӣ ва боварии мардум ба ислоҳоти ҳукумати аз муносибати содиқонаи кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва ҳарбӣ, покгинатӣ дар фаъолияти онҳо, таҳкими интизоми хизматӣ, риояи ҳуқуқ ва озодиҳои шахрвандон ва роҳ надодан ба ҳуқуқвайронкуниҳои коррупсионӣ дар фаъолияти ҳар як корманд вобаста буда нақши ҳалкунанда дорад.

40. Боиси таассуф аст, ки дар байни кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқи ҷумҳурӣ, ки онҳо худ ҳомӣ ва татбиқкунандаи қонун ва ҳифзи ҳуқуқи озодиҳои инсон ва шахрванд мебошанд, кормандоне ҷой гирифтаанд, ки даст ба ҷиноятҳои коррупсионӣ мезананд.

41. Дар давоми солҳои 2007-2012 аз ҷониби мақомоти назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия 857 ҷиноятҳои коррупсионӣ ва иқтисодии хусусияти коррупсионидошта нисбати 593 нафар кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва ҳарбӣ ошкор ва ба қайд гирифта шудааст.

42. Ҷунин нишондиҳандаҳо моро водор месозад, ки дар ин самт корҳои зерин ба анҷом расонида шаванд:

- таҳлили самаранокии фаъолияти мутахассисон, тақмили низоми ҷобҷогузорӣ, омодагӣ ва бозомӯзии кадрҳо;

- таъмини баланд бардоштани сатҳи моддӣ-техникии мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, ҷорӣ намудани технологияҳои иттилоотии замонавӣ;

- таъмини устувории институтсионалӣ ҳамчун шартӣ муқобилият ҷиҳати аз мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ба кори дигар рафтани кадрҳои омодашуда, ки

ташаккулёбӣ ва мустаҳкамкунии сутуни қобили амал ва касби ро таъмин менамояд;

- бинобар ин ба мақомоти назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия мансуб будани ваколатҳои ҳамоҳангсозии фаъолияти тамоми мақомоти ҳокимияти давлатӣ дар самти пешгирии коррупсия, дархост, додани дастури хаттӣ оид ба бартараф намудани вайронкунии қонунгузорию зиддикоррупсионӣ, ҳуқуқҳои шахрвандон, шахсони ҳуқуқӣ ва манфиатҳои давлат дар асоси муроҷиати боэътимод, таҳлили хавфҳои коррупсия ё омилҳои коррупсионии ошкоршуда, дар гуруҳҳои тафтишоти молиявӣ (тафтишҳо, санчишҳои молиявӣ ва аудит) ва санчишҳои риояи қонунгузорию зиддикоррупсионӣ, ки нақшавӣ мебошанд, роҳбарӣ кардан ва тасдиқи назоратбарии иҷрои нақшаҳои методии тафтишу санчишҳои муштарақ бо додани дастурҳо оид ба пешгирии коррупсия ва суйистифодаҳои молиявӣ, таҳлили хавфҳои коррупсия ба аъзоёни чунин гуруҳҳо дар асоси қонун дода шаванд;

- мунтазам гузаронидани тадқиқотҳои илмӣ-амалии масоили муҳими мубориза бо коррупсия чиҳати таҳияи тавсияҳои методӣ оид ба ошкор кардан ва тафтишоти ҷиноятҳои коррупсионӣ бо мақсади осон гардонидани кори душвори кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва судяҳо;

43. Дар ин чараён ташкили таҷрибаомузии кормандони зикршуда дар мақомоти зиддикоррупсионии дорои таҷрибаи пешқадам дар кишварҳои, ки барномаҳои зиддикоррупсионӣ бомувафаққият амалӣ шуданд, баробари омилҳои муҳими ҳавасманд гардонидан ва тариқи муқоисавӣ ба сифати баланд бардоштани муносибат ба иҷрои вазифаҳои хизматию худ барои азхуднамоии амалии истилоҳоти касбии забонҳои хориҷӣ ва истифодаи техникаи компютерӣ ва технологияҳои дигари замонавӣ ба таври ҷиддӣ мусоидат менамояд. Аз ин ру ин самт ҳадафи афзалиятноки фаъолияти марказҳои тақмили ихтисоси кормандон шуда барои манфиатовар намудани фаъолияти босамари онҳо замина мегардад.

44. Тадбирҳои чиҳати тахассусмандӣ ва дар дурнамои наздик ҷудо кардани судҳои (ё судяҳои) зиддикоррупсионӣ, интиҳоб ва ҷобачогузорию кадрҳои соҳа, таъмини касбият, покнатӣ ва беғаразӣ, риояи Кодекси одоби судяҳо, ба омӯзиш фаро гирифтани судяҳо ва кормандони дастгоҳи судӣ ба ҳолатҳои бархурди манфиатҳо, баланд бардоштани сатҳи дониши касбӣ ва пешгирии қонуншиканиҳо, аз ҷумла коррупсия, ҷораҳои мушаххаси ташкилию ҳуқуқӣ, маъмурӣ ва механизми баамалбарории онҳо, устувор сохтани заминаи моддию техникӣ ва ҷалби ҷомеаи шахрвандӣ дар фаъолияти онҳо тарҳрезӣ ва амалӣ намоянд, андешида мешаванд.

45. Баҳогузориҳои саҳми ҳар як судья дар баланд бардоштани эътибори ҳокимияти судӣ ҳамчун тадбирҳои муҳими Стратегия дар ин самт доир ба чорабиниҳои даврӣ пешбинӣ гардида, мувофиқ ба принсипҳои Бангалори рафтори судьяҳо, ки 26 ноябри соли 2002 дар шаҳри Гаага қабул гардидааст, дар Барномаи ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии дахлдор пешбинӣ карда мешаванд.

46. Дар назди кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ баҳри дар назди ҷомеа дар симои худ баланд бардоштани эътибор ва обрӯ, боварии мардум ва қаноатмандии ҳар як шаҳрванди алоҳида, ки мунтазирона ба онҳо муроҷиат мекунад, вазифаҳои ҷиддӣ гузошта мешаванд ва ҳамзамон шароити бештари ташкилию-ҳуқуқӣ ва моддию техникӣ фароҳам оварда шуда, барои ин масъулияти роҳбарони мақомот ва сохторҳои молиявӣ хоҷагӣ оид ба таъминоти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ пурзур карда мешавад. Назорати самаранокии амалишавии ин тадбир ба зиммаи мақомоти прокуратура ва назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия вогузошта мешавад.

47. Аз ҷумла такмили фаъолияти хизматчиҳои давлатӣ, покнатӣ ва ватандустӣ, ки муқаррароти конститутсионии арзиши олий будани ҳуқуқу озодиҳо ва ҳуди инсонро дар назар доштааст, ба роҳ мондани муносибати софдилона ба вазифаҳои худ ҳамчун нишондиҳандаи натиҷаи фаъолияти хизматӣ муқаррар карда мешавад.

48. Бо шартҳои риояи бечунуҷарои ин талабот аз ҷониби давлат ҳама гуна шаклҳои ҳавасмандкунӣ ва имтиёзҳои қонунӣ дар доираи имкониятҳои мавҷуда ва инчунин вобаста аз сатҳи пешрафти иқтисодӣ ва ғани гардонидани буҷети давлатӣ, ки бевосита бо саҳми воқеии ҳар як корманди мақомоти давлатӣ мансуб доништа шуда, таъминоти ҳадди баланди маоши онҳо ҳисоббарорӣ карда мешавад.

49. Аз буҷети давлат ҷиҳати мукамалгардонии асосҳои ҳуқуқӣ, иқтисодӣ, заминаи моддию техникаи мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва ҳарбӣ, механизми идоракунии баланд бардоштани музди меҳнат ва нафақаи кормандони онҳо мунтазам маблағҳои муайян ҷудо карда мешавад. Воҳидҳои молиявӣ хоҷагии мақомоту муассисаҳои давлатӣ минбаъд вазифадор карда мешаванд, ки ҳисоббарориҳои эҳтиёҷоти хароҷоти воҳидҳои сохторӣ ва кормандонро бо инвентаризатсия ҳар семоҳа гузаронида, аввали ҳар моҳ хароҷоти маводҳои канселарӣ ва дигари барои шароити мусоиди кор зарурро ба гузоришҳои воҳидҳо таъмин намоянд.

50. Баланд бардоштани музди меҳнати кормандони мақомоти судӣ, ҳифзи ҳуқуқ ва дар асоси қарордод бо шартҳои имтиёзнок ҷалб намудани собиқадорони ба сини нафақа расидаи соҳа, ки дорои таҷрибаи ғани мебошанд, ба сифати мутахассис-машваратчи ва ворид намудани тағйиру иловаҳо ба қонунгузориҳои

меҳнат, буҷети давлатӣ ва танзимкунандаи вазъи ҳуқуқии онҳо (аз ҷумла аз ҳисоби ихтисори кадрҳо, сарфаи хароҷот барои таъминоти моддӣ-техникии мақомот, ки аз ҳисоби лоиҳаҳои шарикӣ таъмин мегарданд) бо таҳлили ҷамъбасти мунтазам ҳамчун тадбири аввалиндараҷаи самарабахшии пешгирии коррупсия пешбинӣ карда мешавад. Яъне тамоми хароҷоти идоравӣ мавриди таҳлили мунтазам дар шакли санҷишҳои маҷмӯии нозиротӣ ва аудити дохилӣ, аз ҷумла ҳадамоти амнияти дохилӣ ва дигар воситаҳо бо муҳокимаи ҳатмии натиҷаҳо дар ҳайати мушовараи идора гузаронида мешавад ва дар ин асос тадбирҳои дахлдор таҳия мегарданд.

51. Чунин тадбирҳо аз зарурати ҷалби кадрҳои баландихтисоси масъул ва роҳ надодан ба «бурунрафти иқтисори зеҳнӣ», ҳавасмандгардонии ҳайати шахсӣ, беҳтар намудани шароитҳои иҷтимоию маишии онҳо бо мақсади пешгирии содиршавии (моилшавӣ) коррупсия (ба ҷинояткорӣ) бармеояд.

52. Сарчашмаҳои хароҷоти ин тадбир аз ҳисоби маблағгузорию буҷетӣ бо тартиби махсус барои музди меҳнат, пардохти мукофотпулиҳо, ҷубронпулиҳо барои кори зиёда аз вақти муқаррарӣ, аз ҷумла аз ҳисоби маблағҳои барқароршудаи зарари молиявӣ ба давлат, ки ба суратҳисоби махсуси мақомоти ҳифзи ҳуқуқ тибқи моддаи 30 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи буҷети давлатӣ» барои солҳои давраи амали Стратегия қисман гузаронида мешавад, дар назар аст.

53. Такмили минбаъдаи мақомоти судӣ бо роҳи мукамалгардонии санадҳои меъёрии ҳуқуқии ба танзимдарорандаи тартиботи дохилӣ ва речаи кории фаъолияти судҳо (қормандони дастгоҳҳои судӣ), интиҳоб ва таъини судяҳо, маҳаки тақсимооти парвандаҳои ҷиноятӣ дар байни судяҳо, Кодекси касбии одоби судяҳо ва механизми амалии назоратбарии фаъолият ҷиҳати пешгирии коррупсия ва қонуншиканиҳо дар мақомоти судӣ тадбири муҳими ислоҳоти зиддикоррупсионӣ мегардад.

54. Мақоми ҳамоҳангсоз оид ба муқовимати расмикунонии даромадҳои ҷиноӣ дар давлатҳои хориҷӣ мақомоти прокуратура буда, бинобар талаботи қонунгузорию танзимкунандаи ин самти мубориза бо ҷинояткории коррупсионӣ ва бо дастрасии моддаи 5 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи мубориза бар зидди коррупсия” дар Прокуратураи генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба мақсад мувофиқ аст, ки шӯъбаи мониторинг ва ҳамоҳангсозии низоми муқовимат ба қонунгардонии (расмикунонии) даромадҳои бо роҳи ҷиноят бадастоварда ташкил карда шавад.

55. Ҷиҳати беҳтар намудани фаъолияти мақомоти корҳои дохилӣ, такмили сохтори онҳо ва дар доираи Барномаи ислоҳоти политсия пешбинӣ намудани чорабиниҳои вобаста ба мукамалгардонии идоракунии муносиб, омӯзиш, дарк

ва пешгирии коррупсия, сиёсати зиддикоррупсионии давлат, поктинатӣ дар хизмати давлатӣ, одоби корманди мақомоти корҳои дохилӣ анҷом дода шавад

56. Дар ҷараёни фаъолият, амалисозии вазифаҳо ва ҳадафҳои мақомоти хифзи ҳуқуқ, ҳарбӣ ва судӣ бояд бо ҷалби бештари ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ, созмонҳои байналмилалӣ ва ҳамкориҳои тарафайн бо онҳо ба роҳ монда шуда, барои таъмини ҳадафу тадбирҳои зиддикоррупсионӣ пайваста ҷораҳои таъхирнопазир андешид.

§3. Пешгирии коррупсия ҳамчун усули самаранок ва натиҷабархши муқовимат ба коррупсия

57. Пешгирии коррупсия аз маҷмуи ҷорабиниҳои таъсирнок иборат буда, ҷанбаҳои мухталифро дар бар мегирад. Пеш аз ҳама дар натиҷаи ба ҷавобгариӣ ҷинойтӣ, маъмурӣ ва интизомӣ кашидани шахсоне, ки ба коррупсия даст мезананд, таҳлил ва бартарафкунии сабаб, шароити мусоид ба содиршавии ҳуқуқвайронкунии коррупсионӣ ба роҳ монда шавад. Дар асоси таҷрибаи бадастоварда, дар давраи амалишавии Стратегия шаклҳои зерини пешгирии коррупсия мавриди истифода қарор дода мешаванд:

- пешгирии коррупсия ҳамчун воситаи самаранок эътирофгардида, хароҷоти камтарро нисбат ба тафтишоти коррупсия талаб мекунад ва дар маҷмуъ масъалаҳои ислоҳоти идоракунии давлатӣ (поктинатӣ ва шаффофият, ҳисоботдиҳии институтҳои давлатӣ дар назди ҷомеаи шаҳрвандӣ), таҳлили хавфҳои коррупсия, аз ҷумла аудити фаъолият ҳамчун худбаҳогузориӣ идоравӣ, санҷишҳои махсуси (интихобии) вазорату идораҳо ҷиҳати аз тарафи онҳо иҷро намудани барномаҳои миллӣ ва идоравӣ-соҳавии зиддикоррупсионӣ, ошкор намудани соҳаҳои бештар ба хавфҳои коррупсия гирифта шуда, сабаб ва шароитҳои ба коррупсия ҳамчун ҳодисаи низомнок мусоидаткунанда ва андешидани тадбирҳои дахлдори эътиноиро фаро мегирад;

- дар сатҳи мақомоти ҳокимияти давлатӣ ин мониторинги ҳолати муқовимат ба коррупсия аз ҷониби мақомоти назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, таҳлили хавфҳои коррупсия дар соҳаҳое, ки бештар ба хавфҳои коррупсионӣ гирифта шуда ва шарҳи раванди амалишавии стандартҳои байналмилалӣ зиддикоррупсионӣ, стратегияи миллии зиддикоррупсионӣ ва барномаҳои идоравии зиддикоррупсионӣ;

- дар сатҳи ҷумҳурӣ бошад пешгирии коррупсия ин мониторинги коррупсия аз ҷониби шӯроҳо ва комиссияҳои миллӣ ва ҷамъиятӣ оид ба муқовимат ба коррупсия;

- баҳогузорию зиддикоррупсионии қоидаҳо ва расмиёти (тартиби) ҳуқуқӣ дар қонунгузорӣ ва лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, тадқиқотҳои сотсилогӣ, илмию ҳуқуқӣ ва иқтисодии коррупсия, пешгирии бархурди манфиатҳо дар хизмати давлатӣ, назорати чараёни расмикунонии маблағҳо ва маблағгузорию терроризм, инчунин ҳизбҳои сиёсӣ ва чорабиниҳои интиҳоботӣ;

- принципи афзалияти тадбирҳо оид ба пешгирии коррупсия барои бартараф ё барҳам додани сабаб ва шароитҳои барои бавучудой ва ё мусоидат ба ҳодисаҳои коррупсионӣ равона гардидаанд.

58. Роҳҳои ҳалли масъалаҳо ва усулҳои самараноки пешгирии коррупсия дар кишвар бояд дар асоси омӯзиш ва ҷорӣ намудани таҷрибаи пешқадами кишварҳои хориҷӣ анҷом дода шавад. Пеш аз ҳама, чунин технологияҳои кишварҳои пешқадам бояд мавриди омӯзиш ва ҷорӣ намудани онҳо бо дарназардошти хусусияти миллӣ ва амалияи мавҷуда қарор дода шуда, таҷрибаи кишварҳои пешқадам бо мақсадҳои зерин тарҳрезӣ карда шаванд:

- мубодилаи иттилоот дар бораи масъалаҳо ва тамоилҳои ба миён омада дар фаъолияти худ;

- ба созиш расидан дар хусуси муқовимат ба коррупсия ва доир намудани чоранибҳои муштараки судманд;

- дар доираи чунин ҳамкории ба роҳ мондани мубодилаи таҷриба ва захираҳо, баҳри таҳлили хавфҳо, иҷрои чорабиниҳои нақшаҳои худ, таълим, интишори маводҳои ахборотӣ ва методӣ.

59. Таҷрибаи бадастоварда нишон медиҳад, ки чунин ҳамкории босамар ва натиҷанок буда мувофиқи мақсад аст, ки дар мақомоти давлатӣ воҳидҳои алоҳидаи дахлдор барои таъмини ин кор вобаста ва вазифадор карда шаванд, ки созишномаҳо (шартномаҳо)-ро дар бораи ҳамкории, ташкили конференсияҳо, гурӯҳҳои кории байниидоравӣ ва сафарҳои хизмати бурунмарзӣ ва дар минтақаҳои кишвар барои мутахассисони мақомот имкониятҳоро дарёфт намуда, бо созмонҳои байналмилалӣ, ҷомеаи шаҳрвандӣ ва бахши хусусӣ таҳия ва барои созиш пешниҳод намоянд.

60. **Таҳияи концепсияи таълимдиҳанда.** Ҳамаи институтҳо, ки ба таълими мансабдорон машғуланд, пеш аз ҳама он категорияҳо, ки хизматрасонии давлатиро барои аҳоли таъмин менамоянд, бояд мафҳуми бавучудой ва манбаъҳои коррупсияро шарҳ дода, роҳҳои босамари муқовиматро ҳангоми таълим дар малакаи онҳо густариш диҳанд.

61. **Муносибати педагогӣ.** Ақидаи муносибати педагогӣ дар он аст, ки инсонро фақат он вақт ёд додан мумкин аст, агар ӯ худ дар чараёни таълим

иштирок намояд. Мустаҳкам шудани иттилоот тавассути риояи қоидаи истифодаи усулҳои таълимгирифтаро дар кори ҳамарӯза имконпазир аст. Барои ҳамин иштирокчиёни семинарҳо бояд ба чараёни таълим амалан ҷалб карда шаванд.

62. Натиҷа: даъват (ташвиқ) ба амал. Пешгирисозии коррупсия кўшишҳои бардавомро талаб менамояд. Амалҳои муваққатии нопайваста ба натиҷаи дилхоҳ намеоварад. Ташвиқ ба амал дар он ифода мегардад, ки муносибати низомнок, ё стратегия ва ё нақша таҳия карда шавад. Ба он чун қоида, ҷӣ тавре таҷрибаи пешқадами муваффақи ҷаҳонӣ нишон медиҳад, дохил мешаванд:

- қабули кодекси умумии одоб (ё дастури амали зиддикоррупсионӣ) барои ҳамаи шахсони дар хизмати давлатӣ ва низоми судӣ адои вазифа менамоянд;

- таълимоти бардавом ва ҷорӣ намудани омодагии кадрҳо;

- таҳлили хавфҳои коррупсия дар дохили мақомот ва муассисаҳои давлатӣ;

- муқаррар намудани механизми дохилии назоратӣ (аз ҷумла воҳиди аудити фаъолият ва чараёнҳои корӣ);

- муайян намудани зарурат дар таълимоти минбаъда;

- омодагӣ ва амалӣ намудани нақшаҳои муштарак оид ба пешгиринамоии коррупсия байни мақомоти зиддикоррупсионӣ ва дигари давлатӣ.

63. Низоми эъломияи расмӣ даромадҳо ислоҳоти ҷиддиро талаб менамояд, масалан, онҳо бояд барои омма интишор гарданд, механизми санҷиши онҳо муқаррар гардида, доираи шахсон, ки бояд онҳоро пешниҳод намоянд, васеъ гардонидани шавад.

64. Дар соҳаи назорати давлатии молиявӣ ва аудит ба сифати мақоми олии аудит Палатаи ҳисоб таъсис дода шуд ва мустақилият ва ҳисоботдиҳии он пешбинӣ гардидааст.

65. Низоми хариди давлатӣ дар чараёни инкишоф қарор дошта, он барои Тоҷикистон мушкilotи ҷиддиро пеш меоварад. Бояд рушди хариди давлатӣ идома ёфта, ҳамаи имкониятҳои мавҷудияти коррупсия дар ин соҳа бартараф гардад ва механизми мустаҳками идорақуниву назорат ташкил карда шавад.

66. Дар самти мубориза бо коррупсияи сиёсӣ кори зиёд дар пеш истодааст, алаҳусус, бо роҳи таъмини ҳисоботдиҳии молиявӣ дахлдор аз ҷониби ҳизбҳои сиёсӣ ва номзадҳо, паҳн намудани меъёрҳои одоби қормандони мақомоти

қонунгузор ва инкишофи заминаи қонунгузорӣ оид ба идоракунии бархурди манфиатҳо.

67. Бо мақсади пешгирии коррупсия дар шохаи ҳокимияти судӣ дар Тоҷикистон бояд меъёрҳои мушаххаси интиҳоб ва аз вазифа озод намудани судяҳо пешбинӣ карда шаванд ва аҳли ҷомеа ба маълумот дар бораи судҳо дастрасӣ дошта бошанд, имкони тақсимои тасодуфии парвандаҳо ҷиддан баррасӣ гарданд ва низоми мавҷудаи меъёрҳои одоб, ки рафтори судяҳоро танзим мекунанд, аз нав омӯхта шуда, мавриди баррасӣ қарор дода шаванд.

68. Инчунин таҳким бахшидани мубориза бо коррупсия дар баҳши хусусӣ зарур мебошад. Бояд иқдоми муштарак байни бахшҳои давлатӣ ва хусусӣ таҳия карда шаванд, ҳангоми ба роҳ мондани сиёсати давлатию ҳуқуқӣ соҳибкорон ҷалб карда шаванд, сатҳи шаффофият баланд бардошта шуда, муносибати эътимодбахш муқаррар гардад.

69. Аз ин лиҳоз, дар низоми ҳуқуқӣ ва институтсионалии муқовимат ба коррупсия тадбирҳои зерин бояд андешида шаванд:

- таҳия ва қабули лоиҳаҳои қонунҳо ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ мутобиқ ба стандартҳои байналмилалӣ зиддикоррупсионӣ;

- бартараф намудани омилҳои ба коррупсия мусоидаткунанда дар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ;

- таҳия ва қабули қоидаҳо ва методикаи (тартиби) гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, инчунин арзёбии идоравии лоиҳаҳои онҳо;

- қабули дастурамалҳо нисбати ҳамаи хизматчиёни давлатӣ вобаста ба гирифтани мукофотҳо ва тўҳфаҳо ҷиҳати аз байн бурдани бархурди манфиатҳо;

- баланд бардоштани вазъи иқтисодӣ ва дараҷаи ҳаёти воқеии кормандони мақомоту идораҳо ва ташкилоту муассисаҳои давлатӣ ва табақаҳои гуногуни аҳоли бо роҳҳои ташкил ва зиёд намудани ҷойҳои корӣ, зиёд намудани музди меҳнат ва нафақапулиҳо;

- таъмини шаффофияти ташаққул ва хароҷоти маблағҳои бучетӣ, воситаҳои асосӣ ва амволи давлатӣ, назорати давлатии молиявӣ ва истифодаи самараноки онҳо;

- соддаргاردонии ҷараёни (расмиёти) барасмиятдарорӣ мавриди танзими фаъолияти соҳибкорӣ (махсусан истехсолӣ), бо роҳҳои аз байн бурдани монеаҳои зиёдати, нозарур ва ба коррупсия мусоидаткунанда;

- кам намудани номгуи иҷозатномаҳо барои намудҳои алоҳидаи фаъолияти соҳибкорӣ, номгуи ҳуҷҷатҳои пешниҳодшаванда барои гирифтани иҷозатнома ва кам намудани воҳӯрӣ ва бархурди субъектҳои соҳибкорӣ ба мақомоти дахлдори давлатӣ дар ҳамин қараён;

- қалби ташкилотҳои қамъиятӣ ва дигар ниҳодҳои қомеаи шаҳрвандӣ дар раванди қабули қарорҳо, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, барномаҳо, идоракунии мақомоти давлатӣ, назорат ва мониторинги иҷрои онҳо, тавассути қойғир қардани матни чунин лоиҳаҳо дар веб-сайти мақомоти таҳиякунанда;

- ташкили омӯзиши васеи масъалаҳои коррупсия дар ҳамаи зинаҳои мақомоти давлатӣ, ҳифзи ҳуқуқ, дар байни аҳоли ва бо иштироки ниҳодҳои қомеаи шаҳрвандӣ;

- таъмини дарки коррупсия, ташаккули мафкураи зиддикоррупсионӣ дар байни табақаҳои гуногуни қомеа ва иштироки фаъоли қомеаи шаҳрвандӣ дар мубориза ба коррупсия ва пешгирии он;

- истифодаи васеи воситаи ахбори омма (радио, телевизион, рӯзномаю маҷаллаҳо ва ғ.), шабакаи интернет, дар қори тарғибу ташвиқи зиддикоррупсионӣ, фаҳмондадиҳии сиёсати зиддикоррупсионӣ ва ташаккули фазои тоқатнопазирӣ ба коррупсия;

- амалӣ намудани стандартҳои байналмилалии муқовимат ба коррупсия дар кишвар, беҳтар намудани ҳамкориҳои байналмилалӣ дар самти мубориза ба коррупсия, иҷрои уҳдадориҳои байналмилалӣ;

- баланд бардоштани обрӯю нуфузи қумҳурий дар арсаи байналмилалӣ, паст қардани сатҳи коррупсия бо роҳҳои дарки қаросарии коррупсия дар байни табақаҳои гуногуни қомеа, қурзур намудани муқовимат ба коррупсия.

§ 4. Иштироки қомеаи шаҳрвандӣ дар

қараёни миллии муқовимат ба коррупсия

70. Мубориза ба коррупсия қори дастақамъона ва умум буда, дар он мақомоти давлатӣ дар ҳамбастагӣ бо қомеаи шаҳрвандӣ ва бо иштироки ҳар як қарди қомеа метавонад ба натиҷаҳои дилхоҳ ба даст оварад ва сатди роҳи коррупсия қирифта шавад.

71. Ин нуқта дар Паёми Президенти Қумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Қумҳурии Тоҷикистон таъкид шудааст: «Дар қори мубориза ба коррупсия ғайр аз мақомоти давлатӣ ҳар як қарди қомеа низ бояд саҳмгузор бошад.»

72. Тайи давраи сипаришуда як қатор ташкилотҳои ҷамъиятӣ, аз ҷумла махсус баҳри муқовимат ба коррупсия, тарғибу ташвиқи сиёсати зиддикоррупсионӣ таъсис дода шудаанд, ки онҳо дар ҳамкорӣ бо мақоми назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия ва дигар мақомоти ҳифзи ҳуқуқ дар кори омӯзиши коррупсия дар байни ҷомеаи шаҳрвандӣ, маорифпарварӣ ва тарғиби зиддикоррупсионӣ ва ташаккули мафкураи зиддикоррупсионӣ саҳми босазо доранд.

73. Дар назди мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо комиссияҳои ҷамъиятӣ оид ба пешгирии коррупсия таъсис дода шуда, дар баробари намояндагони мақомоти давлатӣ дар асоси принсипи баробарҳуқуқӣ, намояндагони зиёиён, дин, ассотсиатсияҳо, собиқадорони ҷангу меҳнат ва дигар табақаҳои ҷомеаи шаҳрвандиро дар бар гирифта, назорат ва баррасии масъалаҳои амалигардонии сиёсати зиддикоррупсионии давлат, дар корҳои фаҳмондадиҳии қонунҳо ва барномаҳои давлатӣ, тарғибу ташвиқи зиддикоррупсионӣ, ташаккули мафкура ва фазои тоқатнопазир ба коррупсия ширкат намуда истодаанд.

74. Барои ҷалби бештари ҷомеаи шаҳрвандӣ дар ҷараёни тарҳрезӣ ва амалигардонии сиёсати зиддикоррупсионии давлат, таъмини шаффофияти фаъолияти мақомоти давлатӣ, ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, таъмини дастрасӣ ба иттилоот, ҳавасмандгардонӣ ва ҳифзи шахсони дар мубориза ба коррупсия мусоидаткунанда, ташаккули мафкура ва фазои тоқатнопазирӣ ба коррупсия, татбиқи чорабиниҳои зерин ба мақсад мувофиқ аст:

- ҷалби ташкилотҳои ҷамъиятӣ ва дигар ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар таҳия ва қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва барномаҳои давлатӣ вобаста ба таъмини ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, мубориза бо коррупсия ва пешгирии он;

- таъмини шаффофияти фаъолияти мақомоти давлатӣ бо роҳҳои иштироки васеи ҷомеаи шаҳрвандӣ дар таҳия ва қабули қарорҳои мақомату муассисаҳои давлатӣ ва шахсони мансабдори онҳо, ахборотдиҳӣ дар назди ҷомеа тариқи воситаҳои ахбори омма бо мақсади мураттабии системаи назорат ва шаффоф будани қарорҳое, ки мақомоти ҳокимияти давлатӣ дар сатҳи ҷумҳурӣ ва маҳаллӣ қабул менамоянд;

- ташкил ва гузаронидани барномаҳои омӯзишӣ вобаста ба мавзӯҳои моҳият, мафҳум ва оқибатҳои коррупсия, қонунгузории оид ба муқовимат бо коррупсия ва самтҳои пешгирифтаи давлат дар ин ҷода, стандартҳои байналмилалӣ пешгирии коррупсия ва мубориза бар зидди он;

- ташкил ва истифодаи васеи шабакаи интернет чӣхати пурзур намудани тарғибу ташвиқи зиддикоррупсионӣ, ба самъи аҳоли расонидани сиёсати зиддикоррупсионии давлат ва амалигардонии он;

- ворид намудани тағйиру иловаҳо ба санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ вобаста ба баррасии мурочиатҳои шахрвандон, иттилоот ва дастрасии он мутобик ба стандартҳои байналмилалӣ ва аз байн бурдани монеаҳо чиҳати дастрасӣ ба иттилоот, аз ҷумла таҷдиди назар намудани мафҳуми иттилооти пинҳонӣ кам намудани доираи маълумотҳое, ки ба ин мафҳум шомил ҳастанд;

- баргузориҳои конференсияҳои матбуоти даврӣ бо иштироки доираҳои васеи рӯзноманигорон ва намоёндагони воситаи ахбори оммаи хориҷию ватанӣ чиҳати ба самъи онҳо расонидани натиҷаҳои фаъолияти мақомоти давлатӣ, сиёсати давлат дар самти муқовимат ба коррупсия;

- баррасии таъсиси мақоми мустақил оид ба иттилоот, дастрасии он, аризаҳо, таклифҳо, шикоятҳо ва назорату мониторинги он;

- иттилоотонии доимии ҷомеа дар бораи чараёни амалисозии Стратегияи мазкур;

- таҳия, татбиқи мунтазам ва истифодаи индексҳои сатҳи ба коррупсия гирифташуда будани минтақаҳо, соҳаҳо, идораҳо дар воситаи ахбори омма бо гузаронидани корҳои фаҳмондадиҳӣ ба аҳоли вобаста ба ҳуқуқвайронкунии коррупсионӣ;

- ҳамкориҳои судманди мақомоти давлатӣ бо воситаи ахбори омма тариқи бастании созишномаҳо ва таъин намудани шахсони масъул барои мубодилаи иттилоот.

Боби 2. Бахшҳои афзалиятноки амалӣ намудани тадбирҳои Стратегияи муқовимат ба коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2013-2020

§1. Мукамалгардонии идоракунии давлатӣ, механизми таҳлили соҳавии хавфҳои коррупсия, покнатӣ ва шаффофият, ташаккули ҳукумати электронӣ ва дастрасӣ ба иттилоот

75. Яке аз сабабҳои доман паҳн намудани коррупсия дар байни ҷомеа ва махсусан дар мақомату идораҳои давлатӣ, ин номукаммалии идоракунии давлатӣ, ҷойдории расмиёти нолозим ва зиёдатӣ дар онҳо мебошад. Бархӯрдҳои

зиёдатии мақомоти давлатӣ ва шахсони мансабдори онҳо бо шахрвандон боиси пайдоиши шароити коррупсионӣ ва муҳайё сохтани фазои коррупсионӣ дар зинаҳои гуногуни мақомоти давлатӣ мегардад.

76. Солҳои охир Тоҷикистон ҳамчун яке аз давлатҳои ислохотчи ҷаҳон шинохта шуда, рушди иқтисодиёт ҳамчун ҳадафи муҳимтарини барқароркунии давлатдорӣ гаштааст.

77. Дар ин давра идоракунии муносиби иқтисодиёти ҷумҳурӣ дар пайвастагӣ бо ислоҳоти низоми идоракунии давлатӣ ба роҳ монда шуда, танзими зиддикоррупсионии соҳаҳои стратегии иқтисодиёти давлат, аз ҷумла гидроэлектроэнергетика, мубориза бо тасаруфи амволи давлатӣ, иқтисодиёти махуф, расмикунонии (қонунигардонии) дороиҳои бо роҳи ҷиноят бадастоварда ва маблағгузориҳои терроризм, шаклҳои дигари ҷиноятҳои ба ҷамъият ҳафнок, аз ҷумла трансмиллӣ, қочоқ ва гардиши ғайриқонунии маводи муҳаддир ба назар мерасад.

78. Ҷунонҷӣ, дар Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 20 апрели соли 2012 қайд шудааст, ки:

“Дар натиҷаи азму талош ва ҷонбозиҳои зиёд бист сол қабл хиради азалии халқи тоҷик собит сохт, ки ваҳдати миллӣ ва ҳамдигарфаҳмии афроди ҷомеа муҳимтарин омили пешрафти давлату миллат мебошад.

Маҳз ба шарофати ин рӯйдодҳои муҳими таърихӣ мо тавонистем, ки аркони давлатдорӣ ва шоҳаҳои фалаҷшудаи ҳокимиятро дар мамлакат барқарор гардонид, пояҳои истиқлолияти давлатии Тоҷикистонро қавӣнамоем. Муҳимтар аз ҳама ин аст, ки дар Ватани азизамон ваҳдати миллӣ, сулҳи пайдору суботи сиёсӣ иҷтимоӣ ва фазои озоди бунёдкориву созандагӣ фароҳам оварда шуд”.

79. Ба шарофати пуштибонии самимона ва заҳмати софдилонаи мардуми кишвар ба Ҳукумати мамлакат муяссар шуд, ки аз соли 2000-ум ин ҷониб доир ба ҳалли масъалаҳои иқтисодиву иҷтимоӣ ва тадриҷан баланд бардоштани сатҳи зиндагии аҳоли дар доираи барномаву стратегияҳои милливу соҳавӣ пайваста ҷорачӯинамояд.

80. Бо дарназардошти ин ва бо мақсади баланд бардоштани сатҳи маърифати техникаии табақаҳои гуногуни ҷомеа ва ҳамаҷониба татбиқ намудани технологияҳои иттилоотиву коммуникатсионӣ дар иқтисодиёти миллии кишвар аз ҷониби Ҳукумати мамлакат барномаю дурномаҳои миенамуҳлату дарозмуҳлат қабул карда мешаванд.

81. Яке аз хуччатҳои муҳими давлатӣ ин қабули Консепсияи ташаккули ҳукумати электронӣ мебошад. Консепсияи мазкур маҳз барои идоракунии муносиби давлатӣ, пешгирии бюрократия ва коррупсия равона гардидааст.

82. Ҷиҳати татбиқи талаботи Концепсияи мазкур чорабиниҳои зерини пешгирии коррупсия бояд аз ҷониби мақомоти дахлдори давлатӣ тарҳрезӣ ва амалӣ карда шавад:

- ташкили омӯзиш ва тайёр намудани мутахассисони баландихтисос ҷиҳати амалигардонии Концепсияи ҳукумати электронӣ, технологияи нави иттилоотӣ ва идоракунии электронӣ;

- ба таври мушаххас васеъ намудани функсияҳои мақомоти назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бар зидди коррупсия дар самтҳои пешгирии коррупсия ва бархӯрди манфиатҳо дар хизмати давлатӣ, пешниҳоду санҷиши эълумияҳо аз ҷониби кормандони мақомоти давлатӣ оид ба даромад ва амвол, мониторинги ислоҳоти миллии зиддикоррупсионӣ.

83. Бо мақсади баланд бардоштани самаранокии фаъолият ва васеъ намудани функсияҳои мақоми ваколатдори назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия дар самти пешгирии коррупсия, мутобик ба стандартҳои байналмилалӣ (Конвенсияи Созмони Миллалӣ Муттаҳид зидди коррупсия), бо дарназардошти таҷрибаи пешқадами ҷаҳонӣ, мунтазам мукамалгардонии функсияҳои он дар самтҳои пешгирии коррупсия, бархӯрди манфиатҳо, пешниҳоду санҷиши эълумияҳо аз ҷониби кормандони мақомоти давлатӣ оиди даромад ва амвол, мониторинги сиёсати зиддикоррупсионӣ, ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон” дар назар аст.

84. Ҳамчунин зарурати ҷорӣ намудани масъулияти зиддикоррупсионӣ мансуб ба хизматчиёни давлатӣ ва дар як вақт ба шахсоне, ки дар дигар ташкилоту муассисаҳои давлатӣ ва дорои саҳми давлатӣ фаъолият мекунанд ба миён омадааст.

85. Ҷиҳати таъмини покнатӣ ва шаффофият дар хизмати давлатӣ бояд чорабиниҳои зерини пешгирии коррупсия ҳалли худро ёбанд:

- мукамалгардонии механизми назорату риояи талаботҳои Кодекси одоби хизматчиӣ давлатӣ дар самти пешгирии коррупсия;

- ташкил ва таъмини механизми озмун барои қабул ба хизмати давлатӣ дар ҳамаи мақомоти давлатӣ ва дар ин ҷараён таъмин намудани принципҳои воқеъбинӣ ва беғаразӣ;

- ба таври мунтазам ва беҳтар намудани низоми омӯзиши одоби хизматӣ ва бархӯрди манфиатҳо дар байни хизматчиёни давлатӣ, аз ҷумла ташкили курсҳои махсус ҷиҳати омӯзиши масъалаи мазкур дар байни хизматчиёни давлатӣ;

- таҷдиди назар намудани масъуният ва ҳуқуқи дахлнопазирии шахсони мансабдори мақомоти ҳокимияти давлатӣ;

- гузаронидани тадқиқоти сотсиологӣ оид ба сабабҳои воридшавӣ ва ҷойдории коррупсия дар ҳамаи шохаҳои ҳокимияти давлатӣ бо иштироки васеи мақомоти давлатӣ, ҷомеаи шаҳрвандӣ ва ба самъи умум расонидани натиҷаҳои тадқиқот баҳри истифодаи он дар тарҳрезӣ ва амалигардонии сиёсати зиддикоррупсионӣ;

- ба зиммаи роҳбарон ва масъулини вазорату идораҳо ва дигар мақомоти давлатӣ воғузур намудани омӯзиш, таҳлил, хулосабарорӣ ва овардани пешниҳодот ҷиҳати сабабу шароитҳои ба коррупсия мусоидаткунанда дар сохторҳо ва соҳаи фаъолияти тобеи онҳо, танзими идоракунии муносиб ва аз байн бурдани омилҳои коррупсионӣ.

86. Такмили ҳадамоти аудити дохилӣ. Таҳлили хавфҳо – ин расмиёти яққарата набуда ҷараёни мунтазам мебошад. Тартиби баамалбарорӣ ва самаранокии тадбирҳо, ки аз таҳлили хавфҳо бармеояд, бояд ба таври доимӣ пайгирӣ карда шавад. Барои ҳамин роҳбарияти муассиса ва ё маъмурият бояд манфиатдор ва ўҳдадор бошад, то ки механизми дохилии назоратро дар шакли аудити дохилӣ таъсис диҳад.

87. Аудити дохилӣ – ин асбоби идоракунии мебошад. Вай амалишавии назорати идоракунанда ва назоратро аз болои сохтори ташкилӣ ва баамалбарории амалиётҳо ба воситаи расмиёти аудиторӣ таъмин менамояд. Боз як вазифаи муҳими аудити дохилӣ қабули тадбирҳо оид ба пешгирисозии коррупсия аз дохил мебошад.

88. Ҳадамоти аудити дохилӣ таҳлили хавфҳои коррупсияро мегузаронад, тадбирҳои дахлдорро оид ба мубориза бар зидди коррупсия дар дохили мақомоти давлатӣ пешниҳод менамояд ва амалишавии онҳоро таъмин менамояд.

89. Гузаронидани таҳлили хавфҳои коррупсия. Вазифаи доимии ҳадамоти аудити дохилӣ (воҳиди сохтории ваколатдор оид ба пешгирии коррупсия) санҷиши сохтори ташкилӣ ва фаъолияти он мебошад, ки аз номи роҳбарияти мақомоти (муассисаи) давлатӣ дар ҷойҳои хавф ва бештари омилҳои коррупсионӣ ба амал бароварда мешавад.

90. Особпазирӣ метавонад дар баамалбарории алоқаҳои беруна мушоҳида карда шавад (масалан, фаъолияти полис дар ҷомеа, гузаронидани тафтишот, баамалбарории санҷишҳо) ва/ё мавриди қабул ва таҳияи қарорҳои идоракунанда, ки метавонанд ба таври мусбӣ ва манфӣ нисбат ба шахсони сеюм зоҳир ёбанд (масалан, ҷойгиркунии фармоиши давлатӣ).

91. Таҳлили таҷриба ва муқоиса бо амалияи пешқадами давлатҳои хориҷӣ нишон медиҳад, ки ислоҳоти бошиддати музди меҳнати хизматчиёни давлатӣ ва кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, дар навбати аввал соҳаҳои, ки бештар ба хавфҳои коррупсия гирифтор мебошанд, инчунин таъминоти моддӣ ва технологӣ ҳамчун шароити мусоиди корӣ зарур аст. Аз ин рӯ дар ин раванд татбиқи чораҳои зерин ба мақсад мувофиқ аст:

- дарёфти воситаҳои иловагӣ ва имкониятҳои мустаҳкам намудани таъминоти моддӣ-техникӣ ва иҷтимоӣ-маишии кормандон;

- самти асосии фаъолият ба вазифаҳои воҳиди мустақили таъсисшаванда оид ба аудити фаъолият дар назди роҳбарони вазорату идораҳо, дигар мақомоти давлатӣ мансуб доништа шавад;

- ахбороти муфассал оид ба натиҷаҳои аудити фаъолият ҳамчун таҳлили гузаронидашудаи хавфҳои коррупсия баробари ҳулосаи асоснок дар бораи эҳтимолияти хавфҳои коррупсия дар ин ё он соҳаҳои фаъолияти идора ба роҳбари мақомот барои андешидани чораҳои дахлдор пешниҳод карда мешавад.

§ 2. Пешгирии коррупсияи сиёсӣ ва нақши мақомоти қонунгузорӣ дар самти муқовимат ба коррупсия

92. Коррупсияи сиёсӣ дар Тоҷикистон зухуроти номатлубест, ки бояд дар доираи муборизаи минбаъда бар зидди он чораҳои таъхирнопазир андешид. Дар ин самт ба мақсад мувофиқ аст, ки шаффофияти кори Комиссияи марказии интихобот ва райъпурсӣ ва хароҷоти мақсадноки маблағҳо барои гузаронидани маърақаҳои интихоботӣ таъмин карда шавад, то ин ки фишороварӣ нисбат ба номзадҳо ва ҳизбҳо роҳ дода нашавад. Ҳамзамон оид ба манбаъҳои даромади ҳар як ҳизб ҳар сол маълумоти расмӣ дар матбуот нашр гардад. Бо ин мақсад зарур аст, ки Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи ҳизбҳои сиёсӣ” мавриди таҷдиди назар қарор дода шавад, зеро ки Қонуни мазкур ба маблағгузориҳои ҳизбҳои сиёсӣ аз ҳисоби буҷет ва ҳар гуна созмонҳои, ки ҳадафҳои сиёсӣ доранд, иҷозат намедиҳад. Аммо дар масъалаи ҳаҷми хайрияҳои хусусӣ маҳдудият вучуд надорад. Ашхос ва созмонҳои, ки ҳуқуқи маблағгузориҳои ҳизбҳо доранд, ўҳдадор нестанд оид ба хайрияҳои худ ахборот диҳанд. Ба созмонҳои ташкилотҳои ҷамъиятӣ, корхонаҳои муассасаҳои, шаҳрвандон, инчунин кишварҳои хориҷӣ чиҳати бо сармояи хориҷӣ ба суратҳисоби ҳизбҳои сиёсӣ сармоягузорӣ намоянд иҷозат дода намешавад. Илова бар ин хайрияҳои беном низ манъ карда шудаанд.

93. Маблағгузориҳои маърақаҳои интихоботиро Қонуни конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи интихоботи Маҷлиси Олии Ҷумҳурии

Тоҷикистон» танзим менамояд. Барои маблағгузори маърақаҳои интиҳобот номзад аз ҳизби сиёсӣ хазинаи (фонди) интиҳоботӣ таъсис менамояд. Маърақаҳои интиҳобот танҳо аз ҳамин хазина маблағгузорӣ карда мешаванд. Манбаҳои даромади хазинаҳои интиҳоботӣ маблағҳои комиссияи интиҳоботӣ, маблағҳои худӣ номзад ва ё ҳизби сиёсӣ буда метавонанд. Инчунин маблағҳои хайрия аз ашхоси воқеӣ ва ҳуқуқӣ манбаи даромад шуда метавонанд. Ба маърақаи интиҳобот ворид кардани маблағҳо ба шакли хайрия аз ҷониби муассисаҳои маҳаллӣ ва мақомоти давлатӣ, ташкилотҳои давлатӣ, корхонаҳои, ки беш аз 30% саҳмияҳояшон ба давлат тааллуқ дорад, мақомоти низомӣ ва ҳифзи ҳуқуқ, созмонҳои динӣ ва хайриявӣ, кишварҳои хориҷӣ ва ашхоси ҳуқуқии хориҷӣ, ашхоси ҳуқуқие, ки бо маблағгузори хориҷӣ кор мекунанд, созмонҳои байналмилалӣ, созмонҳои ҷамъиятии байналмилалӣ ва хайрияҳои беном манъ аст.

94. Шаффофият ва назорати маблағгузорӣ барои ҳизб ва хазинаи интиҳобот. Механизми назорати маблағгузори ҷорӣ ҳизбҳо вучуд надорад. Ҳамзамон ҳисоботи ҳарсолаи ҳизбҳои сиёсӣ дар бораи манбаъҳо ва маблағҳои даромад, дар бораи хароҷоти маблағгузори ҷорӣ ҳизб дар давоми соли тақвимӣ, инчунин оид ба доройҳои ҳизб ва андозҳои пардохтшуда таҷдиди назар карда шаванд.

95. Мутобиқи Қонуни конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи интиҳоботи Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон» номзадҳо, ҳизбҳои сиёсӣ ва комиссияҳои интиҳоботӣ бояд дар бораи даромадҳо, хароҷотҳои маблағҳои барои интиҳобот ҷудогардида, оид ба хароҷоти маблағҳои аз хазинаҳои интиҳобот ҷудогардида ва хароҷоти воситаҳои фондҳои интиҳоботӣ ҳисобот пешниҳод намоянд.

96. Ҳисоботҳои молиявӣ номзадҳо ва ҳизбҳои сиёсӣ ба Комиссияи марказии интиҳобот ва райъпурсӣ дода мешаванд, вале ҳисоботи дигари муқаррарӣ ва ба воқеият ҷавобгӯ тартиб дода намешаванд.

97. Комиссияи марказии интиҳобот ва райъпурсӣ минбаъд назорати маблағгузориҳоро аз ҷониби комиссияҳои интиҳоботӣ, ҳаҷм ва манбаъҳои маблағгузори фондҳои интиҳоботии номзадҳо ва ҳизбҳои сиёсӣ ва самаранок истифода бурдани маблағҳои пулии ин фондҳоро таъмин намояд.

98. Бинобар ин назорат аз болои манбаъҳои маблағҳои пулии худӣ номзадҳо ва ҳизбҳо ва ё аз болои воситаҳои пулии аз хайрияҳо, ки ба хазинаи интиҳоботӣ ворид мешаванд вучуд надорад, низоми маблағгузорӣ ба ҳисоби ҳизб дар қонунгузорӣ пешбинӣ гардида бошад ҳам, дар амалия равшанӣ ва ошкорбаёнӣ онҳо ба таври зарурӣ ба роҳ монда нашудааст.

99. Қоидаҳои одоби вакилони Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон меъерҳои одоб ва рафтори вакилонро ҳангоми адои

ваколатҳои вакилӣ ва бо мақсади нигоҳ доштани меъерҳои баланди маънавӣ ва фаъолияти бенефсон пешбинӣ шуда бошанд ҳам, дар бораи беғаразӣ ва ҳалолкорӣ дар фаъолият ва бархӯрди манфиатҳо, инчунин дар бораи шаффофият ва зарурати пурзур гардидани боварии ҷомеа меъерҳои дахлдор вучуд надоранд.

100. Мутобиқи қарори Созмони умумиҷаҳонии парлумонӣ бар зидди коррупсия аз 19 ноябри соли 2008 дар Кодекси одоби намоёндагони мақомоти қонунгузорӣ бояд пешгирии бархӯрди манфиатҳо, шаффофият, маълумоти ошкоро, масъулияти намоёнда инъикос ёбанд ва механизми танзими иҷрои он таъмин карда шавад.

101. Аз ин лиҳоз зарур аст, ки тадбирҳои зерин ҳалли худро ёбанд:

- пешбинӣ намудани пешниҳоди ҳисоботҳои ҳарсола аз ҷониби ҳизбҳои сиёсӣ ва дастрасии оммавии онҳо, иттилоот дар бораи маблағҳои дар давоми сол ба даст овардашудаи ҳизбҳои сиёсӣ;

- аз ҷониби ҳизбҳои сиёсӣ ва номзадҳо ба мансабҳои сиёсӣ ба мақомоти ваколатдори давлатӣ пешниҳод намудани иттилоот дар бораи даромад ва хароҷоти фондҳои интихоботӣ ва таъмини дастрасии он барои ҷомеа;

- такмили қоидаҳои одоби вакилони Маҷлиси намоёндагони Маҷлиси Олии Ҷумурии Тоҷикистон ва таъмин намудани татбиқи онҳо дар таҷриба;

- таҳияи заминаи ҳуқуқӣ барои ҳаллу фасли бархӯрди манфиатҳо ва механизми амалӣ намудани пешгирии онҳо ва ҳалли муҳолифатҳои ахлоқӣ аз ҷониби шахсони мансабдори сиёсӣ.

§3. Такмили ҷазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ (поқтинатӣ дар баҳши хусусӣ)

102. Сиёсати Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон баҳри дастгирии баҳши хусусӣ ва беҳсозии шарту шароити маблағгузорию онро яке аз самтҳои афзалиятноки худ ҳисобида, сол аз сол дар ин самт чораҳои дахлдор андешида шуда истодаанд. Аммо дар баробари шарту шароитҳои мусоид дар фаъолияти соҳибкорӣ фароҳам овардашуда, дар ин самт низ мушкилиҳо боқӣ мемонанд. Яке аз ин мушкилиҳо насупоридани андозҳо ва ё рӯйпӯш гардидани даромадҳои аз фаъолияти соҳибкорӣ бадастовардашуда мебошанд.

103. Бо дарназардошти ин такмили минбаъдаи талаботи қонунгузорию амалкунанда, ки нисбат ба баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ гузошта

шуданд, алаҳусус оид ба ҳолатҳои ба дафтарҳои ҳисобдорӣ уҳдадорихои пулии дарёфткунандаҳои қалбакиро ворид кардан, сабти хароҷоти иҷронашуда, барои истифода аз ҳуҷҷатҳои қалбакӣ, дигар амалҳои ғайриқонунии роҳбарони корхонаҳо ва шахсони дигари масъули дафтари ҳисобдорӣ, таҳиякунандагони ҳисоботи молиявӣ татбиқи чораҳои муосири ҷавобгарӣ мутобиқ ба стандартҳои байналмилалӣ ба мақсад мувофиқ аст.

104. Дар ин ҷода зарур аст, ки вобаста ба мустақилият ва беғаразии аудиторон ҳангоми иҷрои вазифа бояд стандартҳои байналмилалӣ риоя шаванд, аз ҷумла аудиторон набояд бевосита ё бавосита бо объектҳои аудитшаванда муносибати касбӣ дошта бошанд (ба ин ҷо шахсони ба аудиторон робитадошта низ дохил мешаванд), ҳамин қоида ба ташкилотҳои аудиторӣ низ дахл дорад). Вобаста ба ин афзоиши маърифати зиддикоррупсионӣ дар бахши ҳусусӣ, ба роҳ мондани ҳамкорӣ бо давлат ва амалӣ кардани назорати дохилӣ дар марҳилаҳои навбатии Стратегия бояд мавриди истифодаи васеъ қарор дода шавад.

105. Вале ба ҳамаи ин нигоҳ накарда, дар ҷараёни ташкил ва фаъолияти ҳамаҷуз бахши ҳусусӣ, аз ҷумла соҳибкорӣ, ташкили монеаҳои сунъӣ ва барзиёд дар ҷараёни бақайдгирӣ, иштироки онҳо дар хариди давлатӣ, кор ва хизматрасониҳо, пардохти андозҳо, ташкил ва амалинамоии баҳисобгирии муҳосибӣ, санҷиши фаъолияти иқтисодию молиявӣ онҳо, назорат ва мониторинги он ҳоло ҳам монеаҳои зиёд вучуд доранд.

106. Бинобар ин ва бо мақсади ҷалби сармоягузориҳо ва рушди устувори иқтисодӣ ва дастгирии соҳибкорӣ айни замон масъалагузориҳои эҳтиёҷоти зайл ба миён омадааст:

- бунёди шароитҳои иқтисодӣ ва ҳуқуқӣ, ки ба кам шудани «иқтисодиёти махуф», расидан ба шаффофияти ҳадди аксар ва батанзимдарории вазифаҳои назоратии мақомоти ваколатдори давлатӣ;

- баратараф намудани сабабҳои бурунрафти дороиҳо ва сармоягузориҳо ва фароҳам овардани шароити зарурӣ барои баргардонидани онҳо ба бахши воқеъии иқтисодиёти миллӣ;

- таъминоти ҳуқуқӣ (тақмили қонунгузорӣ) ва иқтисодии (аз ҷумла чорабиниҳои ташкилӣ бо роҳи ҷойгир намудани видеокамераҳои назоратӣ) шаффофияти фаъолияти мақомоти назоратӣ тафтишотӣ;

- баланд бардоштани қобилияти рақобатнокии маҳсулоти ватанӣ дар бозори дохилӣ;

- ҳавасмандкунии сармоягузориҳо, аз ҷумла сармояи ватанӣ ба соҳаи истеҳсолии иқтисодиёти кишвар;

- мустаҳкам намудани соҳаи бҷетӣ ва дар ҳамаи сатҳҳо таъмин намудани гузариш ба бҷетҳои воқеӣ ва амалишаванда;

- таъмини бартарафсозии марҳилавии камбудҳои бозор ва андешидани чораҳо чиҳати кам кардани инфлятсия то ҳаҷми танзимкунанда;

- бунёди шароит барои ихтисор кардани муомилоти нақдии пулӣ, аз ҷумла ҳавасмандкунии истифодаи васеи технологияҳои электронии ҳисоббаробаркуниҳо дар муносибатҳои молию пулӣ;

- бартараф намудани механизмҳо ва шароитҳое, ки ба «расмикунонии» маблағҳои ғайриқонунӣ бадастоварда, ошкор намудани механизмҳо ва маҳдудкунии ҳуқуқи «нақдикунонии» ғайриқонунии воситаҳои пулӣ;

- баланд бардоштани самаранокии назорат аз болои амалиётҳои асҷорӣ ва воридотию содиротӣ, андешидани чораҳо оид ба таъминоти кафолатдодашудаи (суғуртакунонии) чунин амалиётҳо, вусъат додани заминаи шартномавии байнидавлатӣ оид ба масъалаи мазкур;

- тафтиш ва назорати мавзӯии омодагӣ ва иҷрои созишномаҳои консессионӣ (барои идоракунӣ, супоридани иншоотҳои моликияти давлатӣ) дар бораи истифодаи муваққатии воситаҳои давлатӣ;

- таъмини назорати амортизатсия ва соқит намудани воситаҳо ва амволи давлатӣ;

- ҷорӣ намудани назорати маҷмӯии бонкӣ аз болои фаъолияти гурӯҳҳои молиявӣ-саноатӣ;

- таъмини мавҷудияти баробари иқтисодӣ ва ҳуқуқи ҳамаи шаклҳои моликият дар ҳамаи соҳаҳои фаъолияти иқтисодӣ;

- ҷорӣ намудани низоми мустақили нозироти санҷиши пешакии амалиётҳо вобаста ба ҳамлу нақл ва қарордодҳои воридотию содиротӣ ҳангоми гузаронидани расмиёти гумрукӣ;

- бо давлатҳои ҳамсарҳад ҷорӣ намудани низоми ягонаи иттилоотӣ дар бораи борҳои аз сарҳад интиқолшаванда, аз ҷумла транзитӣ;

- танзими ҳуқуқи возеҳи расмиёти қабули қарорҳо аз ҷониби мақомоти давлатӣ ва расонидани муҳтавои онҳо ба аҳли ҷомеа;

- муқаррар намудани масъулияти фардии шахсони мансабдори мақомоти давлатӣ барои қабули қарор;

- такмили низоми гузаронидани озмунҳо оид ба ҷойгир намудани фармоишҳои давлатӣ ва хариди давлатӣ, тендерҳо ва музоядаҳо оид ба хусусигардонӣ;

- таъмини шаффофияти механизмҳои истифодаи воситаҳои давлатӣ, сармоягузориҳои хориҷӣ, инчунин қарзҳои зери кафолати давлатӣ қарор гирифта тавассути ҷорӣ намудани иттилооти муфассал дар веб-сайти мақомоти дахлдори давлатӣ;

- такмили фаъолияти биржавӣ ва бозори қоғазҳои қиматнок;

- кам кардани фаъолияти инҳисорӣ ва ташкили рақобат дар соҳаи расонидани хизматрасонии давлатӣ, тартиб додани феҳристи корхонаҳои қарздор ва муфлисшуда;

- дар амал ҷорӣ намудани интишори ҳисоботҳои ҳарсолаи фаъолияти молиявии ширкатҳои миллӣ ва субъектҳои инҳисори табиӣ дар воситаҳои ахбори омма ва Интернет;

- дар амал ҷорӣ намудани бекоркунии оммавии созишномаҳо ва қарордодҳо, бозхонди иҷозатномаҳо ва санадҳои бақайдгирӣ, ки ба қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқат намекунанд;

107. Тадбирҳои иловагӣ дар соҳаи сармоягузорӣ инҳо мебошанд:

- таъмини шаффофияти бастанӣ қарордодҳо бо ширкатҳои хориҷӣ ва интишори ахборот дар бораи ҷараёни иҷрои онҳо, ба истиснои маълумоти дорони сирри тиҷоратӣ;

- интишор ва гузаронидани корҳои фаҳмондадиҳӣ дар бораи механизмҳои пешниҳоди имтиёзҳо барои сармоягузориҳои бевосита;

- таъмини дастрасии васеи субъектҳои баҳши хусусӣ ба иттилооти меъёрии ҳуқуқӣ ва маъмурии ширкатҳои давлатӣ, аз ҷумла тавассути истифодаи имкониятҳои технологияҳои иттилоотӣ.

108. Оид ба беҳтар намудани муҳити сармоягузорӣ дар кишвар пеш аз ҳама бояд такмили заминаи қонунгузорӣ, барномаҳои давлатӣ ва лоиҳаҳои аз ҷиҳати илмию амалӣ асоснокшуда, омӯзиш ва таҳлили иҷрои қарордодҳо ва идоракунии корпоративӣ, таъмини ҳуқуқҳои молумулкӣ ва пешгирии талафу тасарруфи он, бартараф намудани монеаҳои зиёдатии маъмурии зарур аст.

§ 4. Такмили кодексҳои касбии одоб ва самти кадрӣ хизмати давлатӣ

109. Маҷмӯи қоидаҳои рафтори хизматчиӣ давлатии мақомоти иҷроияи марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, ки хислати ахлоқии фаъолияти касбии онҳоро таҷассум менамояд дар Кодекси одоби хизматчиӣ давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 15 сентябри соли 2010 №932 тасдиқ шудааст, гирд оварда шудаанд.

110. Дар Кодекси мазкур нағзҳои зиёд ба монанди муқаррар намудан ва танзими назорати риояи Кодекси одоб, инчунин тартиби ташаққул ва амали комиссияҳо оид ба одоб, ки бояд назорати риояи Кодексро амалӣ намоянд, таҷассуми худро ёфтаанд. Мутаассифона дар Кодекс сохтори одоби хизматӣ дарҷ нагардидааст ва ба ҷанбаҳои амалӣ ва анғезандаи фаъолияти мусбии хизматчиёни давлатӣ эътибор дода нашудааст, Мӯхтавои Кодекси мазкур хусусияти абстрактӣ дошта, роҳандозии он ба кори ҳамаҷузъи фаъолияти хизматчиёни давлатӣ алоқамандӣ надорад. Бинобар ин ҷиҳати такмили муқаррароти Кодекси мазкур зарур аст, ки тадбирҳои зайл амалӣ гарданд:

- дар кодекси одоби хизматчиӣ давлатӣ пешбинӣ намудани тавзеҳи принципҳои хизмати давлатӣ, инчунин таърифи амиқи стандартҳои маъмули рафтори хизматчиёни давлатӣ;

- такмил додани механизмҳои назорат оид ба риояи одоби хизматчиёни давлатӣ;

- таҳия ва ҷорӣ намудани кодексҳои махсуси одоб барои кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва судҳо;

- такмили таълимоти таҷриба барои хизматчиёни давлатӣ ва роҳбарони ин мақомот тавассути беҳтар намудани низоми таълим оид ба одоби хизматӣ ва танзими бархӯрди манфиатҳои хизматчиёни давлатӣ ва дар ин ҷараён ташкил намудани таҳсилоти доимӣ ва даврӣ;

- мунтазамнокии низоми қабул ба кор, интиҳоб ва ҷобаҷогузориҳои кадрҳо ба мансаби баланди давлатӣ;

- гузаронидани расмиёти мушаххас оид ба қабул ва тайёр намудани кадрҳо барои вазифаҳои пурмасъуле, ки ба зухуроти номатлуби коррупсия бисёр дучор мешаванд;

- таъсиси барномаи мушаххас оиди иҷрои босамари функцияи хизматчиӣ давлатӣ;

§5. Такмили низоми хариди давлатӣ

111. Сарфаҳои хариди давлатӣ тахминан 10 дарсади ҳаҷми умумии хароҷоти буҷети давлатии Тоҷикистонро ташкил медиҳад. Ҳоло низоми хариди давлатӣ дар давраи ташаккулёбӣ қарор дорад, ки он аз як тараф вобаста ба миқдори зиёди мақомот ва муассисаҳои давлатӣ, аз тарафи дигар вобаста ба маҳдудияти захираи буҷети давлатӣ ташвишвар ба назар мерасад. Ҳамин тавр, саъйи кӯшиш барои дар оянда такмил ва рушд ёфтани низоми хариди давлатӣ бо мақсади бартараф намудани аломатҳои коррупсионӣ ва бунёди механизми таъсирбахши идора ва назорати хариди давлатӣ аз масъалаҳои муҳим ва таъҷилӣ ба шумор меравад.

112. Новобаста аз он ки дар қонунгузорӣ оид ба хариди давлатии амвол, кор ва хизматрасонӣ қоида ва тартиботи муайян барои ҳамаи муассисаҳо ва соҳаҳо, ғайр аз масъалаҳои мансуб ба мудофияи миллӣ, ҳифзи амният, сирри давлатӣ, металл ва сангҳои қиматбаҳо ба роҳ монда шудааст, дар таҷриба як қатор мушкилот дар ин самт мавҷуд аст. Лоихаҳои зиёде вобаста ба ҳаҷми берун аз тавозун, ба монанди бунёди нуругоҳҳои барқии хурду калон мавҷуданд, ки дар доираи қоида ва тартиботи хариди давлатӣ ҷой намегиранд. Дар айни ҳол ин қабил лоихаҳо барои давлат ва ҷомеа муҳим буда, сарфи назар намудани онҳо ғайриимкон мебошад. Ин таҷриба метавонад дар ҳисобботдиҳӣ ва шаффофияти хариди давлатӣ мушкилот пеш орад ва ин ба таҷрибаи пешқадами байналмилалӣ, ки дар ҳамаи навъи хариди давлатӣ вобаста ба ҳамаи бахшҳо бояд қоидаҳои мушаххас амал намуда, хариди амвол дар асоси талабот шаффофу ошкоро сураг гирад, мувофиқат намекунад.

113. Аз ин рӯ дар ин самт андешидани тадбирҳои зерин ба мақсад мувофиқ аст:

-баланд бардоштани шаффофият дар ҷараёни хариди давлатӣ, зиёд намудани самарабахшии онҳо ва маҳдудсозии имкониятҳо ҳангоми қабули қарори беасос аз ҷониби кормандони муассисаи хариди амвол дар ҷараёни интиҳоб;

-пешбинӣ намудани талабот вобаста ба маҳдудияти доғи судӣ оид ба ҷиноятҳои коррупсионӣ ҳангоми озмунҳои хариди давлатӣ ва ҷараёни хусусигардонӣ иншоот;

- ташкил ва пешбурди махзани маълумотҳои ширкатҳо, ки қаблан барои амалҳои коррупсионӣ маҳкум шуда буданд;

- баланд бардоштани сифати низоми интишори иттилоот оид ба тендерҳо барои хариди давлатӣ ва дар веб-сайти мақомоти ваколатдори давлатӣ нашр намудани иттилооти муфассал оид ба харид ва фаъолияти комиссияҳои тендерӣ, бақайдгирии навориҳои чараёни гуфтушунидҳо, тендерҳо ва озмунҳо, ба қувваи қонунӣ даромадани ҳуҷҷатҳои тендерӣ баъди интишори оммавии онҳо;

- фаҳмонидани маҳакҳои интиҳоб, усулҳои арзёбӣ ба баҳогузорандагон ва шахсони нархгузорида ва ба самъи шахсони манфиатдор расонидани мӯҳтавои қарори комиссия;

- таъмини такмили ихтисоси доимии кормандони мақомоти хариди давлатии мол, қор ва хизматрасонӣ, намояндагони ташкилотҳо-харидорон, бахши хусусӣ ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ оид ба масъалаҳои қонунгузорӣ дар соҳаи хариди давлатӣ, инчунин оид ба масоили риояи меъёрҳои одоб;

- ба роҳ мондани идоракунии муносиби давлатӣ ва шаффофияти фаъолияти мақоми ваколатдори давлатӣ дар самти хариди давлатӣ, таъмини иштироки баробари субъектҳо дар тендерҳо, музоядаҳо ва аз байн бурдани омилҳои ба коррупсия мусоидаткунанда.

§ 6. Такмили низоми назорати давлатии молиявӣ

114. Идоракунии маблағҳои буҷети давлатӣ эҳтимолияти хатари ҷиддии хусусияти коррупсионидоштаро ба вучуд меоваранд. Қорҳои маккорона, азониҳудкунии маблағҳо ва дигар шаклҳои кирдорҳои коррупсионӣ метавонанд ба ноилшавии мақсадҳои гузошташудаи давлат халалдор созад ва ба рушди иқтисодӣ ва иҷтимоии давлат таъсири манфӣ расонад. Аз ин рӯ идоракунии давлатии самаранок ва натиҷабахш аз кам қардани шароитҳои ба коррупсия мусоидаткунанда ва зарурияти ташкили низоми солими идоракунии давлатии маблағҳои буҷетиро тақозо дорад.

115. Таҷриба ва маълумотҳои омории ҳарсола нишон медиҳанд, ки новобаста аз таҳия, қабул ва мукамалгардонии қонунҳо дар самти молияи давлатӣ, таҳия ва амалигардонии чорабиниҳои зиёд ҷиҳати ташаккул ва хароҷоти

маблағҳои буҷети давлатӣ дар ҳамаи сатҳҳо, самаранок истифода бурдани маблағҳою амволи давлатӣ ва хариди давлатӣ ҳоло ҳам қонуншиканиҳо ва камбудии зиёди коррупсионӣ, аз ҷумла расонидани зарарҳои зиёди молиявӣ, азониҳудкунии маблағу амволи давлатӣ, саркаши намудан аз пардохтҳо ва андози давлатӣ, хусусигардонии ғайриқонунӣ дар ин самт ҷой доранд. Чуноне ки мушоҳида мегардад ҷораҳои андешидашуда дар ин самт, қофӣ ва судманд нестанд.

116. Бинобар ин ба мақсад мувофиқ аст, ки тадбирҳои зерин дар ин самт андешида шаванд:

- дар мавриди ташаккули буҷетҳо ва таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ чиҳати тасдиқи буҷет ва дар амал татбиқ намудани он додани таваҷҷуҳи хоса ба масъалаи таъмини шаффофият ва ҷалби ҷомеа дар муҳокимаи таҳия ва қабули лоиҳаҳо, раванд ва натиҷаи иҷрои он, иҷрои хароҷоти мақсадноки моддаҳои буҷет, таъбу нашри лоиҳаҳо ва ба самъи ҷомеа расонидани он дода шавад;

- бо дарназардошти стандартҳои байналмилалӣ бо роҳҳои таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқии дахлдор ва ворид намудани тағйиру иловаҳои зарурӣ ба санадҳои меъёрии ҳуқуқии амалкунанда чиҳати ташкили танзими муносиби идоракунии молиявии давлат, назорати молияи давлатӣ аз ҷониби Палатаи савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақоми ваколатдори аудити доҳила ва дигар институтҳои молиявӣ ба роҳ монда шавад;

- такмили функцияҳои таҳлилӣ – омории онҳо бо мақсади омӯзиш ва пешгирии коррупсия ва овардани пешниҳодот ва ҳулосаҳо аз ҷониби ҳуди онҳо чиҳати мукамалгардонии қонунгузорӣ ва идоракунии муносиби молиявии давлат таъмин карда шавад;

- мукамалгардонии механизми идоракунии молияи давлат бо роҳи ворид намудани тағйиру иловаҳо ба қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки самтҳои гуногуни молияи давлат, назорати давлатии молиявӣ ва аудити доҳила, муҳосибот, буҷети давлатӣ, харҷу сарфи сариштакорона ва мақсадноки маблағҳои буҷети ва амволи давлатиро ба танзим медароранд, анҷом дода шавад.

§ 7. Пешгирии коррупсия дар соҳаҳои маориф ва тандурустӣ

117. Ташаккули давлати ҳуқуқбунёд ва ҷомеаи шаҳрвандӣ фарҳанги баланди ҳуқуқиро талаб мекунад, ки бе он чунин арзишҳои бунёдӣ ва принципҳои ҷомеа

ба монанди волоияти қонун, афзалияти ҳуқуқи озодихоии инсон ва ҳифзи манфиатҳои қонунии инсон ва шахрванд наметавонанд пурра амалӣ шаванд.

118. Чуноне, ки аз таҷриба бармеояд дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва олий барномаҳои таълимӣ вобаста ба масъалаҳои эҳтиром ва волоияти қонун, тоқатнопазирӣ ба қонуншиканӣ, ҷинояткорӣ ва коррупсия, дарки он, зарарҳои коррупсия ва зарурияти мубориза бо он тарҳрезӣ карда намешаванд.

119. Солҳои охир дар муқоиса бо соҳаҳои фаъолияти вазорату идораҳои дигар ва мувофиқи тадқиқотҳои сотсилогӣ сатҳи коррупсия дар ин соҳа бештар мушоҳида мегардад.

120. Таҳлилҳо нишон доданд, ки дар соҳаи маориф ҷиноятҳои вобаста ба тасарруфи амволи ғайр асосан аз тарафи шахсони масъули ҷавобгарии моддӣ содир карда мешаванд. Ҳолати дигаре, ки имрӯзҳо ҷомеаро ба ташвиш овардааст ин сӯйистифода ва ришваситонӣ ҳангоми қабули санҷишу имтиҳонҳо, тестиқунӣ ва суҳбатҳо аз лаҳзаи қабули довталаб ба муассисаи таълимӣ, ки чун анъана ва ҳодисаи такроршаванда ба низоми таҳсилот ва обрӯю нуфузи он дар ҷумҳурӣ таъсири манфӣ мерасонад, ҷой дорад.

121. Дигар ҳолатҳое, ки ба фароҳам овардани сабабу шароитҳои содир намудани қонунвайронкуниҳо, аз ҷумла ҷиноятҳои бо суиистифода аз вазъи хизмати худ бо роҳи тасарруф ё ришваситонии кормандони соҳаи маориф сабаб мешаванд, пеш аз ҳама надонистани талаботи қонунгузорию ҷорӣ ва беназорати мақомоти болоии ин соҳаҳо мебошанд.

122. Чуноне, ки санҷишҳои молиявии муассисаҳои таълимӣ собит менамоянд дар давраи 6 (шаш) соли охир зарарҳои молиявӣ ба маблағҳои умумӣ зиёда аз 11,7 (11.708.839.60) млн сомонӣ ошкор карда шудааст.

123. Аз маблағи умумии зарарҳои молиявӣ, камомад ва тасарруфи воситаҳои пулию молӣ зиёда аз 2,9 млн сомонӣ (2.996.566,34), талафи воситаҳои пулию молӣ - зиёда аз 3,5 млн (3.532.232,56) сомонӣ, маблағи кам ҳисобгардида ва рӯйпӯшнамудаи андозҳо зиёда аз 1,5 млн (1.585.029,54) сомонӣ ва боқӣ дигар зарарҳои молиявиро ташкил медиҳад.

124. Ғайр аз ин дар ин давра аз тарафи мақомоти назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия содиршавии 354 ҳодисаи ҷиноятҳои коррупсионӣ, иқтисодии хусусияти коррупсионидошта ва марбут ба андоз аз ҷониби кормандони мақомоти маориф ва сохторҳои тобеи он ба қайд гирифта шудааст.

125. Сохтори ҷиноятҳои коррупсионии ошкоргардидаро бештар ҷиноятҳои қаллобии хусусияти коррупсионидошта, азониҳудкунӣ ё исрофкорӣ, сӯйистифода аз ваколатҳои мансабӣ, порахӯрӣ, баромадан аз ҳадди ваколатҳои мансабӣ, гирифтани муқофот бо роҳи тамаъҷӯӣ ташкил медиҳанд.

126. Аз рӯи чараёни инкишофи чиноятҳои коррупсионӣ дар соҳаи маориф соли 2008 – 63 адад, соли 2009 - 67 адад ва дар соли 2010 - 82 адад ва дар соли 2011 - 85 адад чиноятҳои коррупсионӣ ба қайд гирифта шудааст.

127. Чунин рақаму миқдори ҳуқуқвайронкуниҳо ва чиноятҳои коррупсионӣ шаҳодат аз он медиҳанд, ки то ҳол дар соҳаи маориф камбудию норасоиҳо дар самти пешгирии ин зуҳуроти номатлуб сол аз сол афзуда истода, андешидани чораҳои қатъиро дар ин соҳа талаб мекунад.

128. Аз ин рӯ ва бо мақсади пешгирӣ намудани ҳолатҳои коррупсионӣ дар соҳаи маориф зарур аст, ки тадбирҳои зерин андешида шаванд:

-гузаронидани имтиҳонҳои қабул дар муассисаҳои таълимӣ тариқи тести ҷиҳати пешгирии хавфҳои коррупсионӣ;

-таҳияи барномаи омӯзишӣ ва дастурамалу маводи ташвиқотӣ барои падару модарон ва мактаббачагон оид ба масъалаҳои зиддикоррупсионӣ;

-таъмини мониторинги омилҳои коррупсионӣ, механизми бартараф кардани пардохтҳои ғайрирасмӣ ва пурзӯр намудани фаъолияти аудити дохилӣ;

- дар доираи имкониятҳои мавҷуда баланд бардоштани сатҳи таъминоти моддии кормандони соҳа, бо дарназардошти интизоми меҳнат ва саҳми онҳо дар таҳкими обрӯю нуфузи муассисаи таълимӣ.

129. Саломатии аҳоли ҳамчун сарвати бебаҳо омили муҳими рушд ва некуаҳволии кишвар ба ҳисоб меравад. Сол то сол саломатии аҳоли беҳтар шуда истодааст. Дар сохтори тандурустии мамлакат чараёни бозсозии соҳа, аз он ҷумла таҳияи заминаи нави қонунгузорӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳаи тандурустӣ, такмили системаи идоракунӣ ва маблағгузорӣ, рушд ва таҳкими кӯмаки аввалияи тиббию санитарии бо тибби оилавӣ асосёфта, таҷдиди муассисаҳои тиббӣ ва фармасевтӣ авҷ гирифт. Бо ҳамин мақсад модели ислоҳоти соҳа вобаста ба беҳбудии дастрасии хизматрасониҳои тиббӣ тавассути таҷдиди сохтор ва ҳамгирии системаи фароҳам овардани кӯмаки аввалияи тиббӣ, муносибгардонии фонди кат ва сохтори муассисаҳои бистарикунонӣ, тақвияти нерӯи кадрӣ тамоми соҳаи тандурустӣ, мукамалсозии инфрасохтор, такмил ва беҳбудии таъминот бо доруворӣ, ворид намудани намудҳои нави маблағгузорӣ, дар асоси истифодаи дастовардҳои илмӣ татбиқи усулҳои нави ташхисию табобатӣ бо истифодаи технологияҳои муосир, иштироки аҳоли дар ҳалли масъалаҳои тандурустӣ, барқарорсозии солимии беморон ва маъюбон, ташкили кӯмаки паллиативӣ, рушди заминаи иттилоотӣ идоракунӣ ва дигар тадбирҳоро дар бар мегирад.

Ба инкишофи соҳа афзоиши суръати иқтисодӣ, таваҷҷӯҳи ҳамаҷонибаи роҳбарияти кишвар нисбат ба самтҳои афзалиятноки рушди иҷтимоӣ, инчунин

сахми самарабахши ҷомеаи байналмилалии донорҳо дар ҳифзи саломатии аҳолии кишвар шароити мусоид фароҳам оварданд.

130. Муттаассифона дар баробари рушди ин соҳа, вазъияти таҳлили ҷараёни корӣ дар ин самт ва дар фаъолияти муассисаҳои тиббӣ камбудию норасоӣҳои зиёде ҷой доранд.

131. Аз рӯи санчишҳои молиявии мақомоти назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия дар соҳаи тандурустӣ таи 5,5 соли охир 137 санчишҳо гузаронида шуда, дар натиҷа зарари молиявӣ ба маблағи умумии зиёда аз 7,7 (7.753.866,97) млн сомонӣ ошкор карда шудааст. Аз маблағи умумии зарарҳои молиявӣ, камомад ва тасарруфи воситаҳои пулию молӣ зиёда аз 3,4 млн (3.439.097,56) сомонӣ, талафи воситаҳои пулию молӣ - зиёда аз 1,5 млн (1.551.562,72) сомонӣ, маблағи кам ҳисобгардида ва руйпӯшнамудаи андозҳо - 720.859,78 сомонӣ ва дигар зарарҳои молиявиро ташкил медиҳанд.

132. Масъалаи баланд бардоштани сатҳ ва сифати хизматрасонии тиббиро ба аҳоли Ҳукумати ҷумҳурӣ ҳамчун самти муҳими фаъолияти худ доништа, ба раванди ислоҳоти соҳаи тиб, истифодаи мақсадноку самарабахши маблағҳои давлативу лоиҳаҳои сармоягузорӣ ва пешгирии ҳодисаҳои коррупсионӣ суръату сифати тоза мебахшад. Ҳамзамон баробари соҳаи маориф тандурустӣ ба соҳаҳои дорои хавфи баландтарини коррупсия гирифта аст, ки аз ин маълумоти нишондодҳои расмӣ дар боло зикргардида ва тадқиқотҳои сотсиологӣ шаҳодат медиҳанд. Ин ду соҳаи дурнамои муҳим мавриди диққати махсуси Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор гирифта, ҳамарӯза маҷмӯи тадбирҳои зарурӣ дар самти пешгирии коррупсия пайгирифта татбиқ мегарданд.

133. Ин соҳаҳо мавриди бучетикунони барномавӣ қарор гирифта мешаванд, яъне қисмати дахлдори хароҷоти бучети давлатӣ барои ҳар сол аз тарафи вазоратҳои маориф ва тандурустӣ аз ҳисоби лоиҳаҳои барномавӣ ва грантӣ, ки қисман аз ҷониби бучети давлатӣ, қисман аз ҳисоби воситаҳои молиявии шартномавии муассисаҳои таҳсилотӣ ва муолиҷавӣ ва қисман аз ҳисоби маблағҳои созмонҳои байналмилалӣ ва ҳазинаҳои молиявии байналмилалӣ маблағгузорӣ карда мешаванд. Дар ин самт аз тарафи давлат ҳама гуна ташаббусҳо баҳри рушди ҳамкориҳо ва муносибатҳои байналмилалӣ ва омӯзиши таҷрибаи кишварҳои хориҷӣ ҷонибдорӣ карда мешавад.

134. Аз ин рӯ ҷиҳати беҳтар гардонидани сатҳу сифати хизматрасонии тиббӣ ва бо ин васила бартараф намудани омилҳои коррупсионӣ татбиқи тадбирҳои зерин ба мақсад мувофиқ аст:

-васеъ намудани салоҳияти воҳидҳои аудити дохилӣ ҷиҳати вусъат додани фаъолияти онҳо ва баҳри таҳлили пурра ва ҳаматарафаи хавфҳои коррупсия;

-ба роҳ мондани низоми самараноки лоиҳаи маблағгузорӣ ва идоракунии, инчунин методологияи ҳамоҳангсозии суғуртақунонии тиббии мақсаднок аз буҷети давлатӣ;

-таҷдиди назар намудани низоми марказонидашудаи хизматрасонии давлатӣ ва додани афзалият ба методологияи хизматрасонии марказонидашуда аз рӯи таъинот бо нархҳои муқарраргардида.

Боби 3. Ҳамкории ҳуқуқии байналмилалӣ

135. Муборизаи босамар бар зидди коррупсия рушди иқтисоди миллиро тавассути қорқардҳои босуръату асосноки меъёрию ташкилии тадбирҳои зиддикоррупсионӣ дар асоси ҳамкории фаъоли байналмилалӣ оид ба мубодилаи таҷриба байни институтҳои зиддикоррупсионӣ ва қоршиносон талаб мекунад.

136. Аз ин рӯ бояд ба имплементатсияи ҳамаи талаботи Конвенсияи СММ зидди коррупсия, ки айни замон ҳамчун стандарти универсалии байналмилалии зиддикоррупсионӣ дар тамоми ҷаҳон эътироф шудааст, инчунин дигар санадҳои байналмилалии ҳуқуқие, ки дар ин самт Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст аҳамияти махсус дода шавад. Дар ин раванд қўмаки техникӣ ва махсусгардонидашуда, ки тавассути лоиҳаҳои гуногуни байналмилалӣ пешбинӣ карда шудааст, бояд ба таври бештар самаранок (ҳадди аксар) истифода карда шавад.

137. Дар тамоми давраи амали Стратегия гузаронидани чорабиниҳои гуногун оид ба ҳамкории байналмилалӣ аз рӯи самтҳои зерин пешбинӣ карда мешавад:

-тақмили санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар самти муқовимат бо коррупсия бо дарназардошти уҳдадорӣҳои байналмилалӣ;

-гузаронидани тадқиқотҳои муштарак илмию амалӣ ва экспертизаи зиддикоррупсионии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ бо ҷалби қоршиносон ва мутахассисони соҳа;

-омӯзиш ва истифодаи таҷрибаи пешқадами хориҷӣ дар самти муқовимат бо коррупсия;

-таҳияи амалиётҳои муштарак оид ба пешгирӣ ва мубориза бо коррупсия;

-бастанӣ созишномаҳои дутарафа ва бисертарафа дар самти муқовимат бо коррупсия.

Боби 4. Натиҷаҳои татбиқи Стратегия, мониторинг

ва арзёбии самарабахши он

138. Натиҷаҳои асосии татбиқи Стратегия бояд аз беҳтар намудани вазъи пешгирии коррупсия, саривақт ошкор намудани ҷиноятҳои хусусияти коррупсионидошта ва афзоиши ҷалби ҷомеаи шахрвандӣ дар пешгирӣ, мубориза ва кам намудани миқдори қонуншиканиҳои коррупсионӣ бошад.

139. Бо мақсади таъмини иҷрои муваффақонаи Стратегия ташкил ва амалиномаи Мониторинги он нақши муҳимро иҷро менамояд. Мониторинги Стратегия – ин маҷмӯи чораҳои назоратӣ, санҷишӣ, таҳлилӣ, ахборотӣ ва арзёбии иҷрои тадбирҳои Стратегия, нақшаи чорабиниҳои он вобаста ба вазъияти воқеӣ ва пешравиҳои сиёсӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодии ҷомеа ва давлатро дар бар мегирад.

140. Арзёбӣ аз рӯи нишондодҳои асосии татбиқи Стратегия амалӣ карда мешавад:

-фароҳам овардани шарту шароитҳои пешгирии коррупсия;

-саривақт ва босифат анҷом додани тафтишоти ҷиноятҳои хусусияти коррупсионидошта;

-таъмини иштироки фаъоли ҷомеаи шахрвандӣ дар раванди муқовимат бо коррупсия;

-ба вучуд овардани ҳолатҳои тоқатнопазир ба коррупсия дар миқёси ҷумҳурӣ;

-баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии ҷомеа ва эҳтирому риояи талаботи қонунгузорӣ дар самти муқовимат бо коррупсия;

-таъмини фаъолияти самараноки субъектони муборизабаранда бар зидди коррупсия ва дигар мақомоти давлатие, ки дар самти муқовимат бо коррупсия иштирок менамоянд.